

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 12. aprill 2018
(OR. en)

7876/18

**Institutsioonidevaheline
dokument:
2018/0090 (COD)**

**CONSOM 101
MI 246
ENT 65
JUSTCIV 85
DENLEG 28
CODEC 522
IA 92**

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor
Kättesaamise kuupäev:	12. aprill 2018
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2018) 185 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, millega muudetakse nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/6/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/29/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL, et ajakohastada ELi tarbijakaitse-eeskirju ja paremini tagada nende täitmine

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2018) 185 final.

Lisatud: COM(2018) 185 final

Brüssel, 11.4.2018
COM(2018) 185 final

2018/0090 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

millega muudetakse nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/6/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/29/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL, et ajakohastada ELi tarbijakaitse-eeskirju ja paremini tagada nende täitmine

(EMPs kohaldatav tekst)

{SWD(2018) 96} - {SWD(2018) 98}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

1.1. Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Käesoleva ettepaneku eesmärk on muuta nelja ELi direktiivi, millega kaitstakse tarbijate majandushuve. Enamik muudatustest on seotud ebaausate kaubandustavade direktiivi 2005/29/EÜ¹ ja tarbija õiguste direktiiviga 2011/83/EL². Ülejäänud kahte direktiivi – ebaõiglaste lepingutingimuste direktiivi 93/13/EMÜ³ ja hindade avaldamise direktiivi 98/6/EÜ⁴ – muudetakse üksnes seoses karistustega. Käesolev ettepanek esitatakse koos ettepanekuga, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ⁵.

Asutamislepingutes (ELi toimimise lepingu artiklid 114 ja 169) ja põhiõiguste hartas (artikkel 38) nõutakse liidus kõrgetasemelist tarbijakaitset. Liidu tarbijakaitsealased õigusaktid aitavad ühtlasi kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele. Nende eesmärk on tagada, et ettevõtjate ja tarbijate vahelised suhted oleksid õiglased ja läbipaistvad, mis lõppkokkuvõttes toetab Euroopa tarbijate ja liidu majanduse üldist heaolu.

Käesolev ettepanek on jätk õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) raames tehtud ELi tarbija- ja turundusõiguse toimivuskontrollile, mille tulemused avaldati 23. mail 2017. aastal (edaspidi „toimivuskontroll“),⁶ ning tarbija õiguste direktiivi 2011/83/EL hindamisele, mis toimus samaaegselt toimivuskontrolliga ja mille tulemused avaldati samal päeval (edaspidi „tarbija õiguste direktiivi hindamine“)⁷.

Toimivuskontrolli ja tarbija õiguste direktiivi hindamise tulemusena jõuti järeldusele, et käesolevas ettepanekus muudetud nelja direktiiviga hõlmatud olulised ELi tarbijakaitse normid on üldiselt eesmärgipärased. Samas rõhutati tulemustes ka normide

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 149, 11.6.2005, lk 22).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT L 304, 22.11.2011, lk 64).

³ Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, 21.4.1993, lk 29).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiiv 98/6/EÜ tarbijakaitse kohta tarbijatele pakutavate toodete hindade avaldamisel (EÜT L 80, 18.3.1998, lk 27).

⁵ C(2018) 184. Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ.

⁶ Toimivuskontroll hõlmas ebaõiglaste lepingutingimuste direktiivi 93/13/EMÜ, tarbekaupade müügi ja garantiide direktiivi 1999/44/EÜ, hindade avaldamise direktiivi 98/6/EÜ, ebaausate kaubandustavade direktiivi 2005/29/EÜ ja ettekirjutuste direktiivi 2009/22/EÜ. Tulemusi vt dokumentidest SWD(2017) 208 final ja SWD(2017) 209 final, 23.5.2017, mis on kättesaadavad aadressil: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=59332.

⁷ Tulemusi vt dokumentidest COM(2017) 259 final, SWD(2017) 169 final ja SWD(2017) 170 final, 23.5.2017, mis on kättesaadavad aadressil: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=59332.

parema kohaldamise ja täitmise tagamise ning vastavalt digitaalvaldkonna arengule ajakohastamise olulisust. Samuti rõhutati mõnes valdkonnas regulatiivse koormuse vähendamise tähtsust.

Hindamistulemusi on rohkem tähtsustatud ELi tarbijaõiguse hiljutiste piiriüleste rikkumiste tõttu, eelkõige Dieselgate'i skandaali kontekstis (kus autotootjad paigaldasid autodesse tehnoloogia, mille abil moonutada heitgaasikatsete tulemusi). Sellised rikkumised õdnestavad tarbijate usaldust ühtse turu vastu. Samuti on need tekitanud arutelu selle üle, kas ELis on kehtestatud piisavalt tugevad mehhanismid selliste probleemide lahendamiseks, tarbijakaitsenormide täitmise tagamiseks ja ohvritele hüvituse pakkumiseks.

Nendel põhjustel teatas komisjoni president Jean-Claude Juncker 2017. aasta kõnes liidu olukorra kohta tarbijatele suunatud uuest kokkuleppest („New Deal for Consumer“), mille eesmärk on tugevdada ELi tarbijaõiguse jõustamist, võttes arvesse kogu ELi hõlmavate rikkumiste kasvavat ohtu. Käesolev ettepanek, milles tutvustatakse sihtotstarbelisi muudatusi neljas tarbijaõigusega seotud direktiivis, on kõnealuse uue kokkuleppe peamine osa. Kokkuvõttes on ettepaneku eesmärk viia ellu allpool esitatud muudatused.

- **Tõhusamad, proportsionaalsemad ja hoiatavamad karistused laiaulatuslike piiriüleste rikkumiste eest.** Hiljuti vastu võetud määrusega (EL) 2017/2394⁸ reguleeritakse, kuidas riigisisised tarbijakaitsesutused teevad koostööd, et käsitleda tarbijaõiguse piiriülesteid rikkumisi. Eelkõige keskendutakse selles laiaulatuslikele rikkumistele, mis kahjustavad tarbijaid mitmes liikmesriigis, ning liidu mõõtmega laiaulatuslikele rikkumistele⁹. Sellise levinud rikkumise liigi korral võib riigisisestel ametiasutustel olla vaja kooskõlastatult kehtestada tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused. Tarbijaõiguse rikkumise eest kohaldatavad karistused kogu ELis siiski väga erinevad ning sageli on need liiga leebed. Ettepaneku kohaselt on riigisisestel ametiasutustel õigus kehtestada selliste laiaulatuslike rikkumiste eest trahv summas vähemalt 4 % ettevõtja käibest. Üldisemalt peaksid riigisisised ametiasutused otsustama karistuste taseme, mis põhineb ühistel parameetritel, eelkõige rikkumise piiriülesele olemusel. Need tugevdatud eeskirjad karistuste kohta lisatakse asjaomasesse nelja direktiivi.
- **Tarbijate õigus individuaalsetele õiguskaitsevahenditele.** Ettepanekus nähakse ette, et tarbijatel on õigus individuaalsetele õiguskaitsevahenditele, kui neid kahjustavad ebaausad kaubandustavad, nagu agressiivne turundus. Eelkõige peaksid liikmesriigid tegema kättesaadavaks nii lepingulised kui ka lepinguvälised õiguskaitsevahendid. Lepingulised õiguskaitsevahendid peaksid hõlmama vähemalt lepingu lõpetamise õigust. Lepinguvälised õiguskaitsevahendid peaksid hõlmama vähemalt õigust kahju

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2394 tarbijakaitsesalaste õigusaktide täitmise tagamise eest vastutavate liikmesriigi asutuste vahelise koostöö kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 345, 27.12.2017, lk 1). See määrus muudab piiriülese avaliku jõustamise tõhusamaks ja annab asjaomastele riigisisestele ametiasutustele ühtsed volitused tõhusaks koostööks laiaulatuslike rikkumiste vastu. Samuti võimaldab see Euroopa Komisjonil käivitada ja koordineerida ühiseid jõustamismeetmeid kogu ELi hõlmavate rikkumiste käsitlemiseks.

⁹ Läbivaadatud tarbijakaitsesalase koostöö määruse tähenduses hõlmavad laiaulatuslikud rikkumised ebaseaduslikku tegevust, mis kahjustab vähemalt kolme ELi liikmesriiki, ning liidu mõõtmega laiaulatuslikud rikkumised tavaliselt, mis kahjustavad suuremat osa ELi tarbijatest, st kahte kolmandikku liikmesriikidest või rohkem ning kahte kolmandikku ELi elanikkonnast või rohkem.

hüvitamisele. Need õigused lisatakse ebaausaid kaubandustavasid käsitlevasse direktiivi 2005/29/EÜ.

- **Tarbijatele suunatud suurem läbipaistvus internetipõhistes kauplemiskohtades.** Praegusel ajal, mil tarbijad külastavad internetipõhiseid kauplemiskohti, puutuvad nad kokku erinevate pakkumistega kolmandast isikust tarnijate poolt, kes kauplevad internetipõhises kauplemiskohas (ja internetipõhise kauplemiskoha enda pakkumistega). Tarbijad ei ole alati kursis, kuidas neile suunatud pakkumised internetipõhises kauplemiskohas on järjestatud ning kellelt nad ostavad (kas professionaalsetelt kauplejatelt või teistelt tarbijatelt). Paljudele tarbijatele on jäänud mulje, et nad ostavad internetipõhisest kauplemiskohast ning seega sõlmivad lepingu internetipõhise kauplemiskohaga. Tegelikult võivad nad kaubelda internetipõhises kauplemiskohas noteeritud kolmandast isikust tarnijaga, kes ei ole kaupleja. Selle tulemusena võivad tarbijad ekslikult arvata, et nad kauplevad professionaalsete kauplejatega (ja saavad kasutada tarbijate õigusi). Selline segadus võib põhjustada probleeme juhul, kui veebipõhise ostuga läheb midagi valesti, sest alati ei ole lihtne teha kindlaks, kes vastutab. Ettepanekuga kehtestatakse direktiivis 2011/83/EL esitatud täiendavad teavitamisnõuded, mille kohaselt peavad internetipõhised kauplemiskohad teavitama tarbijaid sõnaselgelt järgmisest: a) peamised parameetrid, millega määratakse erinevate pakkumiste järjestus; b) kas leping on sõlmitud kaupleja või üksikisikuga; c) kas tarbijakaitset reguleerivaid õigusakte kohaldatakse ning d) milline kaupleja (kolmandast isikust tarnija või internetipõhine kauplemiskoht) vastutab lepinguga seotud tarbija õiguste (nt taganemisõigus või seadusest tulenev garantii) tagamise eest.
- Lisaks eeldavad tarbijad, kes kasutavad selliseid digitaalseid rakendusi nagu internetipõhised kauplemiskohad, võrdlusvahendid, rakenduste poed või otsingumootorid, saada n-ö loomulikke või orgaanilisi otsingutulemusi, mis põhinevad nende otsingupäringute asjakohasusel, mitte kolmandate isikute makstud tasudel. Koosõlas 2016. aasta suunistega¹⁰ direktiivi 2005/29/EÜ kohta tuleks kõnealuse direktiivi asjakohaseid sätteid selgemaks muuta, toomaks selgelt välja, et veebipõhised platvormid peavad näitama otsingutulemusi, mis hõlmavad tasulist reklaami, st kui kolmandad isikud maksavad kõrgema koha eest paremusjärjestuses, või tasulist lisamist, st kui kolmandad isikud maksavad selle eest, et nad lisatakse otsingutulemuste loendisse.
- **Tarbijakaitse laiendamine seoses digitaalsete teenustega.** Ettepanekuga laiendatakse direktiivi 2011/83/EL kohaldamist selliste digitaalsete teenuste suhtes, mille eest tarbijad ei maksa raha, vaid esitavad isikuandmeid, nt: pilvsalvestus, sotsiaalmeedia ja e-posti kontod. Võttes arvesse isikuandmete suurenevat majanduslikku väärtust, ei saa neid teenuseid pidada lihtsalt tasuta teenusteks. Tarbijatel peaks seega olema õigus lepinguelsele teabele ning õigus tühistada leping 14-päevase taganemistähtaja jooksul, olenemata sellest, kas nad maksavad teenuse eest raha või esitavad isikuandmeid.
- **Ettevõtjate koormuse vähendamine.** Ettepanekuga muudetakse direktiivi 2011/83/EL, pakkudes kauplejatele suuremat paindlikkust tarbijatega kõige sobivama

¹⁰ Komisjoni talituste töödokument „Ebaausaid kaubandustavasid käsitleva direktiivi 2005/29/EÜ rakendamise/kohaldamise suunised“, SWD(2016) 163 final, 25.5.2016.

andmesidevahendi valimisel. See võimaldab kauplejatel kasutada tavapärase e-posti alternatiivina uusi veebipõhiseid andmesidevahendeid, nagu veebivormid või -vestlused, eeldusel et tarbijal on võimalik kauplejaga toimunud suhtluse sisu säilitada. Samuti kõrvaldatakse sellega kauplejatele ebarproportsionaalseks koormuseks osutunud kaks konkreetset kohustust seoses 14-päevase taganemisõigusega. Esimene neist on kaupleja kohustus aktsepteerida taganemisõigust isegi siis, kui tarbija on tellitud kaupa kasutanud ja mitte ainult proovinud, nagu ta oleks seda teinud füüsilises kaupluses. Teine neist on kaupleja kohustus maksta tarbijale hüvitist isegi enne, kui kaupleja on tarbijalt tagastatud kauba kätte saanud.

- **Selgitus liikmesriikide vabaduse kohta võtta vastu eeskirju väljaspool ärruume toimuva müügi teatavate vormide ja aspektide kohta.** Ehkki väljaspool ärruume toimuv müük kujutab endast seaduslikku ja väljakujunenud müügikanalit, selgitatakse ettepanekus, et direktiiviga 2005/29/EÜ ei takistata liikmesriikidel vastu võtmast eeskirju tarbijate õigustatud huvide kaitseks seoses mõne eriti agressiivse või eksitava turundus- või müügitavaga, mille raames teeb kaupleja soovimatuid külastusi tarbijate koju või korraldab kaubanduslikku väljasõite, eesmärgiga reklaamida või müüa tarbijatele tooteid või saavutada selline tulemus, juhul kui sellised piirangud on õigustatud avaliku korra või eraelu puutumatusse põhimõtete austamisega.
- **Kvaliteedierinevusega toodete eksitavat turustamist käsitlevate eeskirjade selgemaks muutmine.** Ettepanekuga muudetakse direktiivi 2005/29/EÜ, täpsustades, et kaubandustava, mis hõlmab toote turustamist identsena mitmes muus liikmesriigis turustatava sama tootega, mille korral on asjaomastel toodetel märkimisväärselt erinev koostis või omadused, mis põhjustavad või võivad põhjustada olukorra, kas keskmine tarbija teeb tehinguotsuse, mida ta ei oleks muul viisil teinud, on eksitav kaubandustava, mida pädevad asutused peaksid vastavalt direktiivi sätetele hindama ja käsitlema iga juhtumi korral eraldi.

1.2. Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega

Käesolev ettepanek on kooskõlas mitmesuguste muude seadusandlike ja mitteseadusandlike meetmetega tarbijakaitse valdkonnas. Eelkõige on käesolev ettepanek kooskõlas hiljuti muudetud tarbijakaitsealase koostöö määrusega (EL) 2017/2394, mille eesmärk on võimendada tarbijakaitse-eeskirjade piiirülest avalikku jõustamist. Käesolevas ettepanekus esitatud eeskirjad ELi tarbijaõigusega seotud rikkumise eest kohaldatavate karistuste kohta suurendavad tarbijakaitsealase koostöö kooskõlastatud meetmete hoiatavat mõju ja tõhusust laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste korral. Muudetud tarbijakaitsealase koostöö määrusega seotud läbirääkimistel rõhutati, et „määruse edukuse tagamiseks on olulised *tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad* karistused kõikides liikmesriikides“. Samas otsustasid tarbijakaitsealase koostöö määruse kaasseadusandjad, et ELi tarbijaõiguse materiaalõiguslike normide¹¹ võimaliku läbivaatamise osana oleks asjakohasem rahuldada vajadus karmimate karistuste järele.

Direktiivi 2005/29/EÜ rikkumisega seotud tarbijatele suunatud individuaalsete õiguskaitsevahendite eeskirjad täiendavad ELi jõupingutusi, mille eesmärk on lihtsustada

¹¹ Vt muudetud tarbijakaitsealase koostöö määruse põhjendus 16, milles on öeldud: „... Arvestades komisjoni aruandes tarbija- ja turundusõiguse toimivuskontrolli kohta esitatud järeldusi võib osutada vajalikuks karmistada liidu tarbijaõiguse rikkumise puhul kohaldatavaid karistusi.“

tarbijate jaoks hüvitiste taotlemist tänu tarbijatele suunatud uue kokkuleppe („New Deal for Consumer“) paketi teisele ettepanekule, st ettepanekule, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ. Lisaks sellele võivad direktiivi 2005/29/EÜ rikkumisest mõjutatud konkreetset tarbijad tugineda kavandatud õiguskaitsevahenditele ka väikeste nõuete menetlemise ja vaidluste alternatiivse/veebipõhise lahendamise raames. Tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi¹² kohaselt on ELi tarbijatel juurdepääs vaidluste kohtuvälise lahendamise kvaliteetsetele süsteemidele nii riigisiseste kui ka piiriüleste lepinguliste vaidluste lahendamiseks. Komisjon on loonud ka internetipõhise vaidluste lahendamise platvormi (ODR-platvorm)¹³. See platvorm aitab tarbijatel ja kauplejatel lahendada oma riigisiseseid ja piiriüleseid vaidlusi kauba ja teenuste veebipõhiste ostude korral.

Käesolev ettepanek on tihedalt seotud jõupingutustega, mille eesmärk on tagada tarbijatele, kauplejatele ja õiguspraktikutele paremad teadmised ELi tarbijaõiguse kohta. Selle saavutamiseks on kavas võtta mitu meetet, nagu allpool loetletud.

- 2018. aastal käivitab komisjon kogu ELis teadlikkuse suurendamise kampaania tarbija õiguste kohta, mis põhineb 2014.–2016. aastal toimunud tarbija õiguste kampaaniast saadud kogemustel¹⁴.
- Komisjon korraldab pilootprojekti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate koolitamise kohta digitaalajastul (algatus ConsumerLawReady¹⁵).
- Komisjon kavatses korraldada kohtunike ja muude õiguspraktikute koolitustegevust vastavalt Euroopa õiguslase koolituse uuendatud strateegiale aastateks 2019–2025¹⁶.
- Selleks et kõikidel turuosalistel oleks lihtsam mõista oma lepingulisi õigusi ja kohustusi, koordineerib komisjon eneseregulatsiooni algatust õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) sidusrühmade rühma raames. Algatuse eesmärk on anda tarbijatele paremini kohustuslikku lepingueelset teavet ja selgitada neile tüüptingimusi.
- Selleks et suurendada veelgi kõikide turuosaliste õiguskindlust, on komisjon töötanud välja mitu juhenddokumenti, et tagada ELi tarbijaõiguse parem

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta direktiiv 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 63).

¹³ Kasutusel alates 15. veebruarist 2016; Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 524/2013 tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise määrus) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 1).

¹⁴ Vt ka: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=30149.

¹⁵ *ConsumerLawReady* koolitusprojekti rakendatakse tänu Euroopa Parlamendi IMCO komisjoni rahastamisele. Konsortsium, kuhu kuuluvad BEUC, UEAPME ja Eurochambres, juhib kõnealust projekti komisjoni nimel. Koolitusmaterjalid on koostatud, tõlgitud ja kohandatud iga liikmesriigi jaoks. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate koolitamine algas 2017. aasta detsembris ja see jätkub kogu 2018. aasta jooksul. 2017. aasta novembris loodi spetsiaalne veebisait: www.consumerlawready.eu.

¹⁶ Ettevalmistatav strateegia; tegevuskava on kättesaadav aadressil: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2017-5432247_en.

mõistmine¹⁷. Euroopa e-õiguskeskkonna portaal on kavas avaldada uus tarbijaõiguse andmebaas. Kõnealune andmebaas hõlmab ELi ja riikide kohtupraktikat ning võimaldab juurdepääsu ka ELi tarbijaõiguse alastele haldusotsustele.

1.3. Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega

Käesoleva ettepaneku kohaselt muudetud nelja tarbijaõigusdirektiivi kohaldatakse kõikides majandussektorites. Nende üldise kohaldamisala tõttu kohaldatakse neid ettevõtjate ja tarbijate vaheliste tehingute paljude aspektide suhtes, mis on hõlmatud ELi muude õigusaktidega. ELi õiguse alusel tegutsevate erinevate ametiasutuste vastasmõju reguleerib *lex specialis* põhimõte. Selle põhimõtte kohaselt hakkavad tarbijaõiguse üldiste direktiivide sätted jõustuma üksnes siis, kui ettevõtjate ja tarbijate vaheliste tehingute asjaomaseid aspekte ei reguleerita ELi valdkonnaspetsiifiliste õigusaktide sätetega. Seega toimivad need tarbijaõiguse üldised direktiivid nn turvavõrguna, mille abil tagada tarbijakaitse kõrge taseme säilitamine kõikides sektorites, täiendades ja parandades sektoripõhist liidu õigust.

Kavandatud muudatused, millega püütakse kõrvaldada internetipõhistes kauplemiskohtades sooritatavate ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingute ning digitaalteenustega seotud tarbijakaitse läbipaistvuse puudumise probleem, aitavad kaasa digitaalse ühtse turu¹⁸ väljakujunemisele ja tagavad järjepidevuse teise olulise elemendiga, mis kuulub digitaalse ühtse turu strateegia juurde, s.o komisjoni ettepanekuga direktiivi kohta, milles käsitletakse digitaalse infosisu üleandmise lepinguid¹⁹. Selles ettepanekus määratletakse tarbija õigused, kui tarbija omandatud digitaalne infosisu ja digitaalteenused ei vasta lepingule, hõlmates muu hulgas lepingud, mille alusel tarbija ei maksa rahalist tasu. Direktiivi 2011/83/EL kohaldatakse ka digitaalse infosisu pakkumise suhtes; praegu kehtib see aga üksnes selliste teenuste, sealhulgas digitaalteenuste suhtes, mille eest võetakse rahalist tasu. Vastavalt digitaalse infosisuga seotud ettepanekule esineb märkimisväärne mittevastavus lepinguga siis, kui infosisu või teenused ei ole kooskõlas lepinguelse teabena esitatud tehnilise kirjeldusega. Lepinguelsed teavitamisnõuded on sätestatud direktiivis 2011/83/EL. Eespool nimetatud põhjustel on vaja viia direktiivi 2011/83/EL kohaldamisala seoses mõistetega „digitaalne infosisu“ ja „digitaalteenused“ vastavusse kehtiva digitaalse sisu direktiivi kohaldamisalaga. Justiits- ja siseküsimuste nõukogu kutsus komisjoni konkreetselt üles tagama kooskõla

¹⁷ Ebaausate kaubandustavade direktiivi 2005/29/EÜ suunised, SWD(2016) 163 final, 25.5.2016. Suunised, milles käsitletakse ELi toidu- ja tarbijakaitsealaste õigusnormide kohaldamist toodete kvaliteedierinevuse suhtes – Toiduained, C(2017) 6532 final, 26.9.2017. Ebaõiglaste lepingutingimuste direktiivi 93/13/EMÜ käsitlev uus juhend on kavas koostada 2018. aasta lõpuks ning tarbija õiguste direktiivi 2011/83/EL juhendit on kavas ajakohastada 2019. aastal.

¹⁸ Lisateabe saamiseks digitaalse ühtse turu kohta vt: https://ec.europa.eu/commission/priorities/digital-single-market_et.

¹⁹ Ettepanek direktiivi kohta, mis käsitleb digitaalse sisu üleandmise lepingutega seonduvaid teatavaid aspekte, COM(2015) 0634 final, 9.12.2015. Lisateave: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/doing-business-eu/contract-rules/digital-contracts/digital-contract-rules_en.

direktiivi 2011/83/EL ja digitaalse sisuga seotud ettepaneku vahel, eelkõige seoses mõistetega „digitaalne infosisu“ ja „digitaalteenused“²⁰.

Direktiivi 2011/83/EL muutmine selleks, et hõlmata digitaalteenused, olenemata rahalisest tasust, täiendab üldist andmekaitsemäärust 2016/679. Täpsemalt kõrvaldab õigus lõpetada digitaalsete teenuste leping 14-päevase taganemisõiguse perioodi jooksul lepingulise aluse isikuandmete töötlemiseks üldise andmekaitse määruse raames. See käivitab omakorda üldises andmekaitse määruses sätestatud õiguste (nt õigus olla unustatud ja andmete ülekantavuse õigus) kohaldamise.

Seoses internetipõhiste kauplemiskohti käsitleva kavandatud muudatusega märgiti 2016. aasta teatises veebiplatvormide kohta, et komisjon hindab „täpsemalt kõiki täiendavaid vajadusi uuendada platvormidega seoses kehtivaid tarbijakaitse eeskirju ELi tarbija- ja turundusõiguse õigusloome kvaliteedi kontrolli raames 2017. aastal“²¹. 2016. aasta detsembris tegi Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepaneku kohandada lepingueelseid teavitamisnõudeid e-kaubanduse platvormide ostjate vajadustele üldiselt²². Euroopa Ülemkogu rõhutas 19. oktoobril 2017. aastal „*platvormide tavade ja kasutusviiside läbipaistvuse vajalikkust*“²³.

Käesolev ettepanek täiendab komisjoni tegevust seoses platvormide ja ettevõtjate vaheliste ebaõiglase lepingutingimuste ja kaubandustavadega (platvormide ja ettevõtjate vaheline algatus), nagu tehti teatavaks digitaalse ühtse turu 2017. aasta mai vahekokkuvõttes²⁴. Käesolevas ettepanekus ning platvormi ja ettevõtjate vahelises algatuses soovitakse saavutada ühiseid eesmärke, millega soovitakse tagada veebiplatvormidel sooritavate tehingute läbipaistvus ja õiglus. Käesolevas ettepanekus käsitletakse eriprobleeme, mis on juba kindlaks tehtud tarbija õiguste direktiivi hindamise käigus, nimelt, et tarbijad sageli ei tea, kes on nende lepinguline partner, kui nad internetipõhiste kauplemiskohtade kaudu oste sooritavad. Selle tulemusena jääb tarbijatele sageli ebaselgeks, kas nad saavad kasutada oma ELi tarbija õigusi, ning kui see on nii, siis kelle poole peavad nad pöörduma, et tagada nende õiguste järgimine. Teine võimalus, kuidas käesolev ettepanek ning platvormide ja ettevõtjate vaheline algatus üksteist täiendavad, on see, et mõlemad püüavad tagada selliste peamiste parameetrite läbipaistvuse, millega määratakse kindlaks platvormide ja tarbijate vahelise ning platvormide ja ettevõtjate vaheline järjestus.

Eeldatavasti võivad ELi tarbijakaitsealased õigusaktid tuua kasu ka muudele ELi poliitikavaldkondadele, kus ettevõtjate ja tarbijate vahelised kaubandustehingud mängivad olulist rolli. Üheks näiteks on komisjoni töö säästva tarbimise küsimustes, sealhulgas ELi

²⁰ Nõukogu istungi tulemused: nõukogu 3473. istung (justiits- ja siseküsimused), Luxembourg, 9. ja 10. juuni 2016, kättesaadav aadressil: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9979-2016-INIT/en/pdf>. See viitab eesistujariigi 2. juuni 2016. aasta märkusele 9768/16, milles rõhutatakse, et kavandatava digitaalse sisu direktiivi ja direktiivi 2011/83/EL vahel on vaja järjepidevust, ning kutsutakse komisjoni üles hindama kõnealuse direktiivi kohaldamist kõikide sellist digitaalset sisu pakkuvate lepingutüüpide suhtes, mis on hõlmatud kavandatava digitaalse sisu direktiiviga. Märkus on kättesaadav aadressilt: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9768-2016-INIT/en/pdf>.

²¹ COM(2016) 288 final, 25.5.2016, lk 11: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0288&from=ET>.

²² Majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus veebipõhiste platvormide teatise kohta, TEN/601-EESC-2016, <http://webapi.eesc.europa.eu/documentsanonymous/EESC-2016-04519-00-01-AC-TRA-en.docx>.

²³ Euroopa Ülemkogu järeldused rände, digitaalse Euroopa, turvalisuse ja kaitse kohta (19. oktoober 2017).

²⁴ Teatis, COM(2017) 228 final, 10.5.2017: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/content/mid-term-review-digital-single-market-dsm-good-moment-take-stock>.

ringmajanduse tegevuskava²⁵, mis hõlmab ka meetmeid eksitavate keskkonnaväidete ja kavandatud aegumisega tegelemiseks. Kuigi see on juba hõlmatud ebaausate kaubandustavade direktiiviga, võimaldavad rangemad karistused ja hüvitusvahendid veelgi tõhusamalt võidelda tarbija õiguste rikkumisega nendes valdkondades.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Tarbijakaitse kuulub ELi ja liikmesriikide jagatud pädevusse. Nagu on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 169, peab EL aitama kaitsta tarbijate majanduslikke huve ning edendada nende õigust teavitamisele ja koolitamisele oma huvide kaitseks. Käesolev ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 114 (milles osutatakse siseturu väljakujundamisele) ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 169.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Käesoleva ettepanekuga muudetakse ELi tarbijakaitse-eeskirju, mille vastuvõtmist ELi tasandil peeti vajalikuks ja mis on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega. Paremini toimivat siseturgu ei ole võimalik saavutada üksnes riigisisese õiguse abil. ELi tarbijakaitse-eeskirjad on endiselt asjakohased, sest siseturg süveneb ja ELi tarbijatehingute arv liikmesriikide vahel suureneb.

Majanduslikust seisukohast võib kauplejate käitumine tarbijate suhtes tõenäoliselt avaldada suurt mõju tarbijaturgude toimimisele. Selle põhjuseks on asjaolu, et kauplejal on väga suur mõju tarbijate teavitamisele ja otsuste langetamisele sellistel turgudel. Seega on tarbijapoliitikal potentsiaal tõhustada turujõude. See võib aidata edendada konkurentsi ja parandada tõhusust.

ELi piires on piiriülese kaubanduse maht ja intensiivsus piisavalt suur (tegelikkuses on need koguni suuremad kui mõnes teises suuremas kauplemispiirkonnas maailmas),²⁶ et muuta asjaomane piiriülene kaubandus haavatavaks ebajärjekindlate või lihtsalt lahknevate poliitiliste valikute suhtes, mida teevad liikmesriigid. Lisaks sellele on kauplejal võimalus jõuda tarbijateni üle liikmesriikide piiride. See võib tekitada probleeme, mida riigisisese seadusandjad ja reguleerivad asutused ei saa oma ebasoodsa asukoha tõttu üksinda piisavalt hästi lahendada.

Käesoleva ettepanekuga muudetakse kehtivaid ELi tarbijakaitse-eeskirju. Direktiiviga 2005/29/EÜ tagatakse tarbijate majandushuve kahjustavate ebaausaid kaubandustavasid käsitlevate riigisiseste eeskirjade täielik ühtlustamine. Direktiivis 2011/83/EL sätestatakse sisuliselt täielikult ühtlustatud eeskirjad lepingueelsete teavitamisnõuete ja tarbijalepingutest taganemise õiguste kohta. Nende direktiivide kohaldamisalasse kuuluvad uued riigisisese õigusaktid oleksid vastuolus täielikult ühtlustatud *liidu õigustikuga*, mis on juba kehtestatud.

²⁵ Komisjoni teatis „ELi ringmajanduse loomise tegevuskava“, COM/2015/0614 final, 2.12.2015: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614>.

²⁶ Maailma Kaubandusorganisatsioon, rahvusvaheline kaubandusstatistika 2015. aasta kohta: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2015_e/its2015_e.pdf.

Asjaolu, et probleem hõlmab kogu ELi, nõudes asjakohaseid jõustamismeetmeid ELi tasandil, on eriti ilmne siis, kui ebaseaduslik tegevus kahjustab samal ajal mitme ELi liikmesriigi tarbijaid. Sellised tarbija õiguste laiaulatuslikud rikkumised on nüüdseks läbivaadatud tarbijakaitsealase koostöö määrusega õiguslikult määratletud. Selle määrusega on loodud tugevam menetlusraamistik siseriiklike täitevasutuste vahelise koostöö jaoks. Täieliku tõhususe tagamiseks peab kogu ELi hõlmav jõustamine põhinema ka ühtsel ja ühetaolisel sisulisel õiguslikul raamistikul. Tarbija õiguste ja hüvitise saamise võimaluste jõustamine kogu ELis ei saa olla tõhusam üksnes liikmesriikide enda võetud meetmete abil.

Veebis kauplemise korral ei tundu see olevat piisav, et käsitleda probleeme, millega tarbijad silmitsi seisavad, riigisisel tasandil. Eelkõige kauplevad paljud internetipõhised kauplemiskohad ja digitaalteenuste pakkujad kogu Euroopas ja piiriülevalt.

Toimivuskontrolli ja tarbija õiguste direktiivi hindamise käigus saadi kinnitus, et ELi tarbija- ja turundusõigustik on aidanud saavutada kogu ELis tarbijakaitse kõrge taseme. Samuti on see aidanud siseturul paremini toimida ning vähendada piiriülevalt tooteid müüvate ja teenuseid pakkuvate ettevõtjate kulusid. Ettevõtjad, kes müüvad oma tooteid ja teenuseid muudes ELi riikides, saavad kasu ühtlustatud õigusaktidest, mis hõlbustavad toodete piiriülest müüki muude ELi liikmesriikide tarbijatele.

Eelkõige on direktiiviga 2005/29/EÜ asendatud erinevad määrused kogu ELis ja sätestatud kõikides liikmesriikides ühtne õiguslik raamistik. Selles sisalduv valdkonnaüleline põhimõtteline käsitlusviis tagab kasuliku ja paindliku raamistiku kogu ELis, samas kui musta nimekirja kasutuselevõtmine on aidanud kõrvaldada mõningaid ebaausaid tavasid erinevatel riigisisestel turgudel. Sarnaselt on direktiiv 2011/83/EL märkimisväärselt kaasa aidanud siseturu toimimisele ning taganud tarbijakaitse kõrge ühtse taseme, kõrvaldades erinevused selliste siseriiklike seaduste vahel, mis on seotud ettevõtjate ja tarbijate vaheliste lepingutega. See on suurendanud õiguskindlust kauplejate ja tarbijate ning eriti nende jaoks, kes tegelevad piiriülese kaubandusega. Eelkõige on tarbijate usaldus viimastel aastatel märkimisväärselt suurenenud piiriülese e-kaubanduse kasvaval turul²⁷.

Toimivuskontrolli aruandes väidetakse, et ELi tarbijaõiguse suurim panus on selle ühised ühtlustatud eeskirjad. Need eeskirjad võimaldavad riiklikel täitevasutustel tõhusamalt lahendada piiriülese rikkumisega seotud probleeme, mis kahjustavad tarbijaid mitmes liikmesriigis. Näiteks ei oleks erinevad siseriiklikud trahvisüsteemid ilma täiendavate ELi tasandi meetmeteta (mille eesmärk on tagada trahvide tõhusus, proportsionaalsus ja hoiatav mõju) piisavad, et tagada nõuetele vastavate kauplejate jaoks õiglane konkurents, ning see kahjustaks jõustamisalast koostööd läbivaadatud tarbijakaitsealase koostöö määruse raames. Õiglasema konkurentsi kehtestamine trahve käsitlevate siseriiklike eeskirjade ühtlustamise abil viiks ELi tarbijaõiguse paremini vastavusse ELi konkurentsi- ja andmekaitseaduste

²⁷ Vastavalt 2017. aasta tarbijatingimuste tulemustabelile on ajavahemikus 2012–2016 suurenenud nende tarbijate osakaal, kes tundsid end kindlalt mõnes muus ELi riigis asuvatelt jaemüüjatelt või teenusepakkujatelt interneti teel kaupa või teenuseid ostes, 24 protsendipunkti võrra, ulatudes 58 %-ni.

karistusraamistikega. Nende kolme valdkonna sünergiat, eelkõige täitetoimingute koordineerimisel, on ELi tasandil üha enam tunnustatud²⁸.

See on kooskõlas ka subsidiaarsuse põhimõttega selgitada direktiivi 2005/29/EÜ raames liikmesriikide vabadust võtta vastu sätteid tarbijate õiguspäraste huvide kaitseks seoses otseturunduse eesmärgil tehtavate külastuste või kaubanduslike väljasõitudega, kus sellised piirangud on õigustatud avaliku korra või eraelu puutumatus kaitsega, sest sellega tagatakse, et liikmesriikidel oleks õigus reguleerida valdkonda, kus mõju ühtsele turule peetakse väga piiratuks.

- **Proportsionaalsus**

Ettepanekuga hõlmatud meetmed on proportsionaalsed nende eesmärkide suhtes, mis parandavad tarbijaõiguse järgimist ja ajakohastamist ning koormuse vähendamist.

Karistuse korral ühtlustatakse ettepanekuga karistuste miinimumtasest, nõudes liikmesriikidelt kaupleva käibel põhinevate trahvide juurutamist üksnes laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste eest, kus selline ühtlustamine on selgelt vajalik, et tagada läbivaadatud tarbijakaitsealase koostöö määruses nõutud karistuste kooskõlastamine. Kõikide muude rikkumiste korral piiratakse ettepanekus üksnes selliste mittetäielike kriteeriumide kehtestamisega, mida tuleb konkreetsete karistuste rakendamisel arvesse võtta. Kõnealuste muude rikkumiste eest määratavaid karistusi ettepanekus ei ühtlustata ja selles selgitatakse, et neid kriteeriume ei pea väiksemate rikkumiste suhtes tingimata kohaldama.

Direktiivi 2005/29/EÜ rikkumistega seotud individuaalsete õiguskaitsevahendite valdkonnas antakse ettepanekus liikmesriikidele teatav tegutsemisvabadus seoses kättesaadavaks tehtavate konkreetsete õiguskaitsevahenditega. Ettepanekus nõutakse üksnes vähemalt lepingu lõpetamisega seotud lepingulise õiguskaitsevahendi ning kahju hüvitamisega seotud lepinguvälise õiguskaitsevahendi olemasolu. Need on tänapäeval liikmesriikide tsiviilõiguses kaks kõige levinumat õiguskaitsevahendit.

Proportsionaalsus seoses direktiivi 2011/83/EL kavandatud laiendamisega, mida rakendatakse selliste digitaalteenuste suhtes, mille eest ei nõuta rahalist tasu, tagatakse selle kohaldamisala ja tulevase digitaalse infosisu direktiivi kohaldamisala vastavusse viimisega ning samuti sellega, et digitaalteenuste lepingud vabastatakse nõudest, mille kohaselt esitab tarbija üksnes mõnest direktiivi 2011/83/EL ametlikust nõudest tulenevad isikuandmed, mis on üksnes tasuliste lepingute korral asjakohased, st nõue saada tarbija nõusolek teenuse viivitamatuks osutamiseks, millel on tagajärjed üksnes seoses nende teenuste eest rahalise tasumisega, mida osutatakse taganemisõiguse perioodi ajal enne taganemisõiguse kasutamist.

Internetipõhiste kauplemiskohtade suhtes kehtivate eeskirjade kavandatud muudatused on proportsionaalsed selles mõttes, et nendega ei kehtestata internetipõhistele kauplemiskohtadele ühtegi kohustust jälgida või kontrollida kolmandast isikust tarnijate esitatud teavet selle kohta, kas nad on kauplevad või mitte. Muudatused põhinevad seega

²⁸ Euroopa Parlament võttis 14. märtsil 2017 vastu resolutsiooni „suurandmete mõju kohta põhiõigustele, sealhulgas eraelu puutumatusel, andmekaitsele, diskrimineerimiskeelule, turvalisusele ja õiguskaitsele“, mis hõlmas üleskutset „erinevate reguleerivate asutuste, konkurentsialase järelevalve, tarbijakaitse- ja andmekaitseasutuste tihedamale koostööle ja sidususele riigisisel ja ELi tasandil“. Euroopa Andmekaitseinspektor tegi ettepaneku luua digitaalne teabevõrgustik, mis ühendaks konkurentsi, tarbija- ja andmekaitse eest vastutavaid asutusi, ning on valmis jagama teavet ja arutama, kuidas jõustada eeskirju kõige paremini üksikisiku huvides. Teabevõrgustik kohtus esimest korda 29. mail 2017. aastal.

täielikult kinnitusel ja kauplemiskoha ülesanne on üksnes tagada, et kolmandast isikust tarnijad esitavad asjaomase teabe veebisaidil ning edastavad selle seejärel tarbijale. Seoses järjestuse läbipaistvusega peab internetipõhine kauplemiskoht edastama teavet pakkumiste järjestuse peamiste parameetrite kohta, ilma et oleks vaja kehtestada ühtegi konkreetset vaikumisi seadistatud järjestuskriteeriumi.

Ettepanekuga tõhustatakse ka õigusaktide proportsionaalsust, vähendades ettevõtjate regulatiivseid kulusid juhul, kui see ei kahjusta õigusaktide eesmärki, nagu see on kauplejatele kehtestatud kahe kohustuse puhul, mis on seotud taganemisõigusega, ja kavandatud koormuse vähendamise meetmetega teavitamisnõuete puhul. Eeldatakse, et sellised muudatused tarbetu koormuse kõrvaldamiseks on eriti kasulikud väikeettevõtjatele.

- **Vahendi valik**

Kuna käesoleva ettepanekuga muudetakse nelja kehtivat direktiivi, on kõige sobivamaks vahendiks direktiiv.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Käesolev ettepanek tugineb ELi tarbija- ja turundusõiguse toimivuskontrolli ning tarbija õiguste direktiivi hindamise järeldustele, mis avaldati mõlemad 2017. aasta mais.

Toimivuskontrolli raames järeldati, et suurem osa asjaomaste direktiivide materiaalõiguslikest sätetest on üldiselt eesmärgipärased. Kuigi tarbijakaitsega seotud sätted on kehtestatud ka paljudes ELi sektoripõhistes õigusaktides, jõuti toimivuskontrolli käigus järeldusele, et analüüsitavad üldised direktiivid ja ELi sektoripõhised tarbijakaitsealased õigusaktid täiendavad üksteist. Samuti leiti toimivuskontrolli käigus, et sidusrühmad on suures osas nõus sellega, et üldiste ja sektoripõhiste eeskirjade kombinatsioon tagab selge ja sidusa ELi õigusliku raamistiku.

Samas aga järeldati toimivuskontrolli raames, et eeskirjade tõhusust pärssivad: a) asjaolu, et kauplejad ja tarbijad ei ole neist teadlikud ja b) ebapiisavad jõustamise ja tarbijakahju hüvitamise võimalused. Seoses käesoleva ettepanekuga soovitati toimivuskontrolli järeldustes võtta edaspidi meetmeid, mis parandavad kooskõla, tugevdades õigusaktide jõustamist ja lihtsustades tarbijakahju hüvitamist, suurendades eelkõige tarbijaõiguse rikkumise eest rakendatavate karistuste hoiatavat mõju ja kehtestades tarbijatele õiguskaitsevahendid, kui nad on langenud selliste ebaausate kaubandustavade ohvriteks, millega rikutakse direktiivi 2005/29/EÜ. Toimivuskontrolli järeldustes soovitati ka regulatiivse keskkonna ajakohastamist ja regulatiivse koormuse vähendamist, kõrvaldades teavitamisnõuete põhjendamatu dubleerimise direktiivi 2005/29/EÜ ja direktiivi 2011/83/EL vahel.

Tarbija õiguste direktiivi hindamise käigus leiti, et direktiiv 2011/83/EL on positiivselt kaasa aidanud ettevõtjate ja tarbijate vahelise siseturu toimimisele ning taganud tarbijakaitse kõrge ühtse taseme. Samas tuvastati eeskirjades teatavad puudujäägid, mis on tekkinud eelkõige digitaalmajanduse arengu tõttu. Hindamisel rõhutati mitmeid valdkondi, kus seadusandlikud muudatused võivad olla asjakohased, sealhulgas toodi esile järgmised lahendamist vajavad probleemid:

- (a) internetipõhistes kauplemiskohtades sooritatavate tehingute läbipaistvus;
- (b) digitaalset infosisu käsitlevaid lepinguid reguleerivate eeskirjade vastavusse viimine nn vabade digitaalsete teenuste (nt pilvsalvestus ja veebimeil) eeskirjadega;
- (c) direktiividega 2005/29/EÜ ja 2011/83/EL hõlmatud teatavate teavitamisnõuete lihtsustamine;
- (d) kauplejate, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate koormuse vähendamine kaugmüügist ja väljaspool äriruume toimuvast müügist taganemisõiguse korral: 1) seoses tarbija õigusega tagastada ka kaup, mida on kasutatud rohkem kui tingimata vajalik, ning 2) seoses tarbijale hinna hüvitamise kohustusega enne tarbijalt kauba tagasisaamist;
- (e) kauplejate ja tarbijate vaheliste andmesidevahendite ajakohastamine.

Hindamise järelmeetmetena soovitati võtta täiendavad teadlikkuse suurendamise meetmed ja koostada juhenddokumendid.

- **Konsulterimine sidusrühmadega**

Ettepaneku koostamisel konsulteeris komisjon sidusrühmadega järgmiselt:

- esialgse mõjuhindangu tagasisidemehhanismi kaudu;
- veebipõhise avaliku arutelu kaudu;
- väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatega korraldatud sihtotstarbelise paneeldiskussiooni kaudu;
- õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi võrgustikesse kuuluvate liikmesriigi ametiasutuste ja tarbijaorganisatsioonidega korraldatud sihtotstarbeliste konsultatsioonide kaudu, mis toimusid liikmesriikide ja muude sidusrühmadega toimunud uuringute ja kohtumiste raames;
- REFITi sidusrühmade eksperdirühma kaudu tarbijate ja ettevõtjatega toimunud konsultatsiooni raames.

Konsultatsioonide eesmärk oli koguda kvalitatiivset ja kvantitatiivset tõendusmaterjali asjaomastelt sidusrühmadelt (tarbijad, tarbijaühingud, ettevõtjad, ettevõtjate ühendused, liikmesriikide ametiasutused, õiguspraktikud) ning üldsuselt. Konkreetset liiki ettevõtjateni, nagu internetipõhised kauplemiskohad ja tasuta digitaalteenuste osutajad, oli keeruline jõuda. Konsultatsioonid avalikustati korrapäraste koosolekute, Twitteri, Facebooki ja õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi võrgustikele saadetud e-kirjade kaudu ning voliniku ja muude kõrgetasemeliste komisjoni ametnike kõnede kaudu.

Ettepanek põhineb ka konsulteerimistegevusel, mis oli osa toimivuskontrollist ja tarbija õiguste direktiivi hindamisest²⁹.

Ettepanekusse lisatud meetmed kajastavad sidusrühmade toetuse eri tasemeid. Avaliku konsultatsiooni käigus selgus, et paljud tarbijaühingud ja riigiasutused toetavad trahvide maksimumsuuruse väljendamist protsendina kaupleja käibest. Selle ideega nõustusid aga üksnes vähesed ettevõtjate ühendused. Vähemalt 80 % VKE paneelil vastanutest leidis, et trahvide maksimumtaseme kindlaksmääramise kõige proportsionaalsem, tõhusam ja hoiatavam viis on väljendada seda protsendina kaupleja käibest, võimalusel koos absoluutarvuga, olenevalt sellest, kumb on suurem.

Avaliku konsultatsiooni käigus väitis enamik vastanud avaliku sektori asutusi, tarbijaühendusi ja tarbijaid, et kogu ELis tuleks kehtestada direktiivi 2005/29/EL kohane õigus õiguskaitsevahenditele, tagamaks, et kauplejad järgivad paremini tarbijakaitse-eeskirju. Selle idee toetus oli aga madal ettevõtjate ühenduste (35 %) ja üksikettevõtjate (31 %) seas. VKEde paneeliga toimunud konsulteerimisel pooldas 87 % vastanutest direktiivi 2005/29/EL kohaste õiguskaitsevahendite õiguse kehtestamist kogu ELis.

Paljud sidusrühmad toetasid internetipõhistes kauplemiskohtades sõlmitud lepingutele kohalduvaid uusi läbipaistvusnõudeid. Tarbijaühingud, riigiasutused, üksikisikud ja suurem osa ettevõtjatest ja ettevõtjate ühendustest on nõus, et internetipõhistes kauplemiskohtades oste tegevad tarbijad peaksid saama teavet tarnija identiteedi ja seisundi kohta. Samuti nõustuvad nad sellega, et see suurendaks tarbijate usaldust. Paljud väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad pooldavad samuti nõudeid, mille kohaselt teavitatakse tarbijaid lepingupartneri identiteedi ja õigusliku seisundi kohta. Lisaks toetati ka ettevõtjate ühenduste läbipaistvust. Mõned suured internetipõhised kauplemiskohad teatasid, et uute eeskirjade abil väheneksid kulud, samas kui teised ei olnud sellega kursis.

Suurem osa sidusrühmi toetas direktiivi 2011/83/EL laiendamist, et hõlmata digitaalteenused, mille eest ei nõuta rahalist tasu. Kauplejad toetasid teavitamisnõuete kehtestamist, et aidata tarbijaid paremini teavitada, ent lahkarmumusi esines seoses sellega, kas kehtestada taganemisõigus ka digitaalteenustele või mitte. Ettevõtjate ühendused ei toetanud taganemisõiguse kehtestamist selliste digitaalteenuste suhtes, mille eest ei nõuta rahalist tasu.

Ettevõtjate ühendused toetasid selliste direktiivi 2005/29/EÜ kohaste teavitamisnõuete väljajätmist, mis kattuvad direktiivis 2011/83/EL kehtestatud lepingueelsete teavitamisnõuetega. Tarbijaühingud olid sellistel juhtudel teavitamisnõuete väljajätmise vastu. Suurem osa riigiasutustest leidis, et tarbijate teavitamine seoses kaebuse menetlemisega ei ole reklaamimise etapis oluline.

Sidusrühmad toetasid suurel määral sellise kehtiva nõude asendamist, mille kohaselt tuleb kauplejal esitada e-posti aadress koos tehnoloogiliselt neutraalse viitega veebipõhisele andmesidevahendile. Samuti toetasid sidusrühmad suuresti ka seda, et direktiivist 2011/83/EL eemaldatakse viide faksinumbrile.

²⁹ Lisateabe saamiseks toimivuskontrolli ja tarbija õiguste direktiivi hindamisega seotud asjaomase konsulteerimistegevuse kohta vt toimivuskontrolli aruande lisad ja komisjoni talituste töödokumendi (tarbija õiguste direktiivi kohta) lisad, mis on kättesaadavad aadressil: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=59332.

Avaliku konsultatsiooni käigus teatas 35 % veebiettevtõtjatest, et nad on ettevõtjatele seoses taganemisõigusega kehtestatud eespool nimetatud konkreetsete kohustuste tõttu seisnud silmitsi märkimisväärsete probleemidega. Suurem osa ettevõtjate ühendusi kinnitas, et ettevõtjatel on kõnealustest kohustustest tulenev ebaproportsionaalne/tarbetu koormus. VKEde paneelil teatas ebaproportsionaalsest koormusest peaaegu pool füüsilisest isikust ettevõtjatest, mikro- või väikeettevtõtjatest, kes müüvad tarbijatele kaupa veebis. Suurem osa tarbijaühendusi, avaliku sektori asutusi ja üksikisikuid seevastu kauplejate asjaomaste kohustuste kõrvaldamist ei pooldanud.

- **Mõjuhinnang**

Käesolev ettepanek põhineb mõjuhinnangul³⁰. Õiguskontrollikomitee esitas kõigepealt negatiivse arvamuse koos põhjalike märkustega 12. jaanuaril 2018. aastal. Pärast esialgse eelnõu olulist parandamist esitas õiguskontrollikomitee positiivse arvamuse koos täiendavate märkustega 9. veebruaril 2018. aastal³¹. Mõjuhinnangu I lisas selgitatakse, kuidas käsitleti õiguskontrollikomitee märkusi.

Mõjuhinnangus käsitletakse eraldi variante tõhustada tarbijakaitseõiguse järgimist ühelt poolt ning ajakohastada ja vähendada koormust teiselt poolt.

Vastavuse parandamiseks kaaluti lisaks lähtestsenaariumile kolme varianti:

- (2) võimalus üksnes suurendada avaliku sektori jõustamismeetmete hoiatavat mõju ja proportsionaalsust tugevamate karistusnõuete ja tõhusama ettekirjutuste taotlemise menetluse abil;
- (3) võimalus lisada 1. variandi meetmetele tarbija õigus individuaalsetele õiguskaitsevahenditele;
- (4) võimalus lisada 1. ja 2. variandi meetmetele tarbijate kollektiivse hüvitamise meetmed.

Eelistatud valik oli 3. variant, mis kombineeris kõik meetmed. Käesolevas ettepanekus käsitletakse eelistatava variandi neid osi, mis on seotud karistusi käsitlevate rangemate eeskirjadega ja tarbijate õigusega individuaalsetele õiguskaitsevahenditele direktiivi 2005/29/EÜ rikkumise korral. Ettekirjutuste ja kollektiivse hüvitamisega seotud elemente käsitletakse paralleelses ettepanekus, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ.

Ettepanekuga muudetakse karistuste kohaldamine kogu ELis ühtlasemaks. Seda tehakse rikkumiste raskusastme (v.a väiksemad rikkumised) hindamiseks kasutatava ühiste mittetäielike kriteeriumide loendi kaudu. Järelevalveasutustelt nõutakse nende kriteeriumide arvesse võtmist, kui tehakse otsus, kas kohaldada karistusi ja millisel tasemel. Juhul kui karistus määratakse trahvina, peaksid asutused võtma trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse rikkumise toime pannud kaupleja käivet, puhaskasumit ning mis tahes trahve, mis on kehtestatud samade või sarnaste rikkumiste eest muudes liikmesriikides. Laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste korral, nagu need on määratletud läbivaadatud tarbijakaitsealase koostöö määruses, tuleks karistuste kohustusliku osana

³⁰ SWD(2018) 96.

³¹ SWD(2018) 185.

kehtestada trahvid ning liikmesriigid peaksid kehtestama selliste rikkumiste eest maksimumtrahvi, mis moodustab vähemalt 4 % kaupleja aastakäibest.

Individuaalsete õiguskaitsevahendite osas on ettepanekus nõutud, et liikmesriigid tagaksid ebaausate kaubandustavadega kahjustatud tarbijatele juurdepääsu vähemalt lepingu lõpetamisega seotud lepingulisele õiguskaitsevahendile ja kahju hüvitamisega seotud lepinguvälisele õiguskaitsevahendile. Eelkõige on Dieselgate'i vaidlus (kus autotootjad paigaldasid autodesse tehnoloogia, mille abil moonutada heitgaasikatsete tulemusi) näidanud, et lepinguvälised õiguskaitsevahendid, nagu lepinguväline õigus kahju hüvitamisele, võib mõnikord olla tarbijatele olulisem kui lepingulised õiguskaitsevahendid. Dieselgate'i juhtumi raames ei suutnud paljud tarbijad nõuda õiguskaitsevahendeid isegi liikmesriikides, kus ebaausate kaubandustavade ohvritele on juba ette nähtud õiguskaitsevahendid, ja seda põhjusel, et olemasolevad õiguskaitsevahendid on üksnes lepingulised. Seepärast saab õiguskaitsevahendeid kohaldada üksnes tarbijate lepingupartnerite suhtes, kes asjaomase juhtumi korral on tavaliselt automüüjad, mitte autotootjad.

Nende meetmete kulude osas võib kauplejatele esialgu ette näha esialgsed kohanemiskulud. Samas märkis VKEde paneeliga toimunud konsulteerimisel suurem osa vastanutest, et karistuste karmistamine ei avaldaks nende kuludele mõju. Individuaalsete õiguskaitsevahendite korral teatati VKEde paneeliga toimunud konsulteerimisel keskmistest hinnangulistest ühekordsetest kuludest, nagu õigusnõustamisega seotud kulud, suurusega 638 eurot. Keskmised hinnangulised iga-aastased jooksvad kulud moodustasid 655 eurot. Avaliku konsultatsiooni käigus märkis suurem osa avaliku sektori asutustest, et haldusalase ja kohtuliku täitemenetluse kulud karistuste karmistudes suurenevad. Samuti oleksid mõningad esialgsed kohanemiskulud ette nähtud riigisisestele asutustele ja kohtutele, kus tutvustatakse õigust individuaalsetele õiguskaitsevahenditele. Ükski avaliku sektori asutus ei esitanud hinnanguid jõustamiskulude suurenemise või vähenemise kohta. Riiklike täitevasutuste ja kohtute kulud hõlmavad täitmise ja kohtuvaidluste arvu võimalikku suurenemist. Samas on tõenäoline, et need kulud tasaarveldatakse ELi tarbijaõiguse rikkumiste prognoositud üldise vähenemisega tänu karmimatele karistustele ja õiguskaitsevahendite suurenenud hoiatavale mõjule.

Ettepanek aitaks piiriülestel kauplejalatel raha säästa ka tänu eeskirjade suuremale ühtlustamisele. Eriti suureneks selgus selle kohta, millised on võimalikud tagajärjed kauplejatele kes nõudeid ei täida. See tooks kaasa väiksemad ja täpsemad riskihindamise kulud.

Ajakohastamiseks ja koormuse vähendamiseks hinnati mõjuhinnangus järgmisi võimalusi: a) suurendada internetipõhiste kauplemiskohtade läbipaistvust, b) tugevdada tarbijakaitset seoses selliste digitaalteenustega, mida ei osutata rahalise tasu eest, ning c) võtta koormuse vähendamise meetmeid, mida käsitletakse järgmises jaotises õigusnormide toimivuse ja lihtsustamise kohta.

Seoses internetipõhiste kauplemiskohtade läbipaistvusega hinnati mõjuhinnangus võimalusi, kuidas edendada direktiivi 2011/83/EL isereguleerimist, ühisreguleerimist ja selle seadusandlikke muudatusi, millega kehtestatakse internetipõhiste kauplemiskohtadele täiendavad teavitamisnõuded. Väga vähesed suunatud ja avalikel konsultatsioonidel osalenud vastanutest esitasid kvantitatiivsed kuluprognosid. Mõned suuremad internetipõhised kauplemiskohad teatasid, et uued täielikult ühtlustatud läbipaistvuse eeskirjad toovad kaasa kulude vähenemise, samas kui teised ei olnud kuludeleavalduva mõjuga kursis. Kuludega seotud küsimusele vastanud neljast internetipõhisest kauplemiskohast kaks märkisid, et uute

teavitamisnõuete täitmisega seotud kulud (ühekordsed ja jooksvad kulud) oleksid mõistlikud, üks ei pidanud neid mõistlikuks ja üks jäi vastuse võlgu.

Tarbija õiguste direktiivi laiendamine tasuta digitaalteenuste suhtes kujutab endast seadusandlikku selgitust, mis tooks ettevõtjatele kaasa mõõdukad kulud oma veebisaidi/veebiliidese kohandamise tõttu. Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad leidsid, et iga-aastaste kulude keskmine, mis tuleneb direktiivi 2011/83/EL laiendamisest digitaalteenustele, mille eest ei maksta rahalist tasu, on 33 eurot lepingueelsete teavitamisnõuete puhul ja 50 eurot taganemisõiguse puhul.

Direktiivi 2005/29/EÜ muudatus, millega sätestatakse, et liikmesriigid võivad vastu võtta sätteid tarbijate õigustatud huvide kaitseks seoses eriti agressiivsete või eksitavate turundus- või müügitavadega, mis seisnevad selles, et ettevõtja külastab tarbijat vastu tema tahtmist tema kodus või korraldab kaubanduslikke väljasõite, eesmärgiga reklaamida või müüa tarbijatele tooteid või saavutada selline tulemus, kui sellised piirangud on õigustatud avaliku korra või eraelu puutumatus põhimõtete austamisega, on vajalik selleks, et selgitada direktiivi ja sellise turundustegevusega seotud riigisiseste eeskirjade vahelist suhet.

Mõned liikmesriigid on kehtestanud keelud või piirangud teatavat tüüpi väljaspool ärruume toimuvale müügile, nagu soovimatu koduuksemüük, ka eraelu puutumatus ja avaliku korra kaitsmise põhjustel. Kuigi need on vastuolus direktiivi 2005/29/EÜ täielikult ühtlustatud olemusega, puudub sellistel piirangutel piiriülene mõju või on see väga väike (väljaspool ärruume toimuva müügi olemuse tõttu). Seepärast ei avalda sellised piirangud ühtsele turule märkimisväärset mõju. Kavandatud muudatusega tunnustatakse *praeguse olukorra säilitamist* mõnedes liikmesriikides, kus on vastu võetud teatavad piirangud koduuksemüügi ja/või müügiekskursioonide suhtes. Täiendav mõju sõltub muudest liikmesriikidest, kes seda võimalust kasutavad. Seepärast ei leitud, et liikmesriikide võimaluse selgitamisel selliste piirangute kehtestamiseks, mis põhinevad avalikul korral või tarbijate eraelu puutumatus kaitsmisel, puudub vahetu mõju ühtsele turule, ning leiti, et see on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega.

Direktiivi 2005/29/EÜ muudatus seoses kvaliteedierinevusega toodetega on vajalik selleks, et tagada suurem õigusselgus liikmesriikide ametiasutustele, kes vastutavad direktiivi jõustamise eest. Komisjon on seda teemat käsitlenud 25. mai 2016. aasta suunistes direktiivi 2005/29/EÜ³² kohaldamise kohta ning hiljem oma 26. septembri 2017. aasta teatises, „milles käsitletakse ELi toidu- ja tarbijakaitsealaste õigusnormide kohaldamist toodete kvaliteedierinevuse suhtes – Toiduained“³³. Samas näitab jõustamiskogemus, et riigisisestel asutustel oleks kasulik tugineda selgesõnalistele sätetele. Need on vajalikud selleks, et võimaldada tõhusamat võitlust selliste kaubandustavade vastu, mis hõlmavad mitmes muus liikmesriigis turustatava sama tootega identse toote turustamist, kui nendel toodetel on märkimisväärselt erinev koostis või omadused, mis ajendab või tõenäoliselt ajendab tarbijat võtma vastu tehinguotsust, mida ta muidu ei oleks teinud.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Kuna käesolev ettepanek on tehtud REFITi programmi raames, moodustas regulatiivse koormuse kindlaksmääramine ettepaneku aluseks olevate hindamiste olulise osa. Hindamised näitasid, et üldised ELi tarbijakaitsealased õigusaktid ei ole eriti koormavad, seda nii

³² SWD(2016) 163 final.

³³ C(2017) 6532.

absoluutarvudes kui ka ELi eeskirjade muude valdkondadega võrreldes³⁴. Seega, võttes arvesse ELi tarbijakaitsealaste õigusaktide suurt kasu tarbijate kaitsmisel ja ühtse turu hõlbustamisel, tuvastati nende hindamiste käigus üksnes piiratud vajadus koormust vähendada.

Kuna käesolevas ettepanekus muudetakse õigusakte, mida kohaldatakse kõikide kauplejate, sealhulgas mikroettevõtjate suhtes, puuduvad sisulised põhjused mikroettevõtjate väljajätmise kohta käesoleva ettepaneku kohaldamisalast. On tõenäoline, et mikroettevõtjad saavad kasu eelkõige taganemisõigusega seotud kavandatud koormuse vähendamise meetmetest. Selle põhjuseks on asjaolu, et asjaomased ettevõtjad võivad praegu olla vähem paindlikud seoses oma kahjumi korvamisega neile kehtivate kohustuste tõttu. Laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste eest kohaldatavaid karistusi käsitlevate eeskirjade kavandatud tugevdamine mõjutab mikroettevõtjaid ilmselt vähem, sest selliseid rikkumisi panevad toime tavaliselt suuremad ettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse seejärel koordineeritud tarbijakaitsealase koostöö jõustamise meetmeid.

Esimene muudatus, mis on seotud taganemisõigusega, lõpetab kaupleja kohustuse võtta tagastatud kaup vastu isegi siis, kui tarbija on sellist kaupa kasutanud lubatust rohkem. Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad teatasid 2 223-eurosest (mediaan 100 eurot) keskmisest aastasest kahjumist, mis on tingitud praegusest kohustusest võtta vastu selline põhjendamatult proovitud kaup. Ka ettevõtjate ühenduste ja ettevõtjate arvates saavad kauplejad ning eelkõige väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad asjaomase koormuse vähendamisest kasu. Seoses kaupleja kohustusega maksta tarbijatele hüvitist enne tagastatud kauba kontrollimist oli VKEde paneeliga toimunud konsulteerimisel teatatud kehtivate eeskirjade tõttu prognoositud keskmine hinnanguline kahjum 1 212 eurot (mediaan 0). Ka ettevõtjate ühenduste ja ettevõtjate arvates saavad kauplejad ning eelkõige väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad asjaomase koormuse vähendamisest kasu.

Kaupleja müügieelse kohustuse kohta edastada reklaamietapis teavet seoses kaebuste käsitlemisega on olemas väga piiratud kvantitatiivsed andmed. Samas on ettevõtjate ühenduste väljendatud arvamustes osutatud mõningasele kuni märkimisväärsele säästule ettevõtjate jaoks. Kauplejate kohustuse korral kõrvaldada oma faksinumber ja võimaldada alternatiivina e-posti aadressile kasutada kaasaegsemaid andmesidevahendeid (nt veebivorm), näitab asjaolu, mille kohaselt pakuvad paljud kauplejad tarbijatele juba kaasaegsemaid andmesidevahendeid (paralleelselt e-posti aadressiga), et need on tõhusamad kui e-post. Faksinumbri kuvamise kohustuse tühistamine ei pruugi kulusid mõjutada, sest praegu on faksinumbri avaldamine kohustuslik üksnes nendele vähestele ettevõtjatele, kes võivad tarbijatega suheldes endiselt faksi kasutada.

Kõik ettepanekus tehtud muudatused on koostatud tehnoloogiliselt neutraalsel viisil, tagamaks, et tehnoloogiline areng neid kiiresti aeguda ei laseks. Seega ajakohastatakse ELi muude õigusaktidega hõlmatud kehtivat mõistet „internetipõhine kauplemiskoht“ nii, et kõrvaldatakse viited konkreetsele tehnoloogiale, nagu „veebisaidid“, ja tagatakse, et see oleks tulevikukindel. Direktiivi 2011/83/EL laiendamine sellistele digitaalteenustele, mida ei osutata rahalise tasu eest, käsitleks digitaalsete tehingute praegust olukorda tarbijate jaoks sisu poolest neutraalsete ja tulevikukindlate eeskirjade kaudu. See täiendaks ELi andmekaitse-eeskirju. Direktiivis 2011/83/EL kehtestatud andmesidevahendite eeskirjade muutmine on tehnoloogiliselt neutraalne ja seepärast tulevikukindel. Seda põhjusel, et viidatakse muudele andmesidevahenditele veebis, millega võimaldatakse tarbijal säilitada andmevahetuse sisu, ja mitte konkreetsele tehnoloogiale.

³⁴ Lisateabe saamiseks vt toimivuskontrolli aruande peatükk 6.2.4.

- **Põhiõigused**

Ettepanek on kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 38, mille kohaselt peab EL tagama tarbijakaitse kõrge taseme. Meetmed, millega a) parandatakse vastavust tarbijakaitset käsitlevatele õigusaktidele ja b) ajakohastatakse tarbijakaitse-eeskirju seoses internetipõhiste kauplemiskohtade ja digitaalteenustega, aitavad suurendada tarbijakaitse taset. Paremad individuaalsed hüvituspõhised ebaausate kaubandustavade korral aitaksid ka tagada õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, mis on sätestatud harta artiklis 47. Viimasena järgitakse ettepanekus õigust üksikisikute isikuandmete kaitsele, mis on sätestatud harta artiklis 8, ning liikmesriikide õigus piirata väljaspool äriruume toimuva müügi konkreetseid vorme ja aspekte, et tagada tarbijate eraelu puutumatuse austamine, on kooskõlas harta artikliga 7.

Halduskoormuse vähendamise meetmed a) taganemisõiguse kohta, b) teavitamisnõuete lihtsustamise kohta ja c) andmesidevahendite ajakohastamise kohta aitavad kaasa harta artikli 16 rakendamisele, millega tagatakse ettevõtlusvabadus vastavalt liidu õigusele ning riigisisestele õigusaktidele ja tavadele. Samal ajal ei avalda teavitamisnõuete lihtsustamine ja andmesidevahendite ajakohastamine tarbijakaitsele olulist nõrgendavat mõju. Taganemisõiguse meetmed kujutavad endast ka kauplejate ja tarbijate tasakaalustatumaid õigusi ja kohustusi. Seda põhjusel, et nendega kõrvaldatakse põhjendamatu koormus, mõjutades samal ajal tarbijaid vaid väga vähesel määral.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta ELi eelarvet.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Komisjon hindab käesoleva sekkumise toimivust, tõhusust, asjakohasust, sidusust ja ELi lisandväärtust vastavalt mõjuhinna käigus kindlaksmääratud näitajatele. Need näitajad võivad olla aluseks hindamisele, mille tulemused tuleks esitada mitte varem kui viis aastat pärast kohaldamise algust, tagamaks, et kõikides liikmesriikides on pärast täielikku rakendamist olemas piisavalt andmeid.

Eurostati andmebaasis on kättesaadav põhjalik statistika veebis kauplemise kohta ELis, täpsemalt veebis kauplemisega seotud jaemüügi kohta. Seda võiks hindamisel kasutada esmase andmeallikana. Seda täiendavad representatiivsed uuringud, mis tehakse ELi tarbijate ja jaemüüjate seas regulaarselt kaks korda aastas avaldatavate tarbijate tulemustabelite jaoks. Nende uuringute raames uuritakse kogemusi ja arusaamu kui olulisi tegureid, mis mõjutavad tarbijate ja ettevõtjate käitumist ühtsel turul. Järelevalve hõlmab ka avalikke konsultatsioone konkreetsete sidusrühmade rühmadega (tarbijad, pädevad üksused, internetipõhised kauplemiskohad, digitaalseid teenuseid rahalise tasu eest pakkuvad kauplejad) ja nende sihtotstarbelist küsitlemist. Konkreetselt ettevõtluse seisukohalt käsitletakse seda jaemüüjaid hõlmavas uuringus, mis tehakse regulaarselt tarbijatingimuste tulemustabeli jaoks, ning sihtotstarbelistes uuringutes, mis tehakse internetipõhiste kauplemiskohtade ja tasuta digitaalteenuste osutajate seas.

Andmete kogumine aitab komisjonil koostada ka oma aruannet direktiivi ülevõtmise ja rakendamise kohta. Lisaks hoiab komisjon tihedat kontakti liikmesriikide ja kõikide

asjaomaste sidusrühmadega, et jälgida võimaliku seadusandliku akti mõju. Selleks et piirata järelevalveks kasutatava teabe kogumise tõttu liikmesriikidele ja erasektorile avalduvat täiendavat halduskoormust, tuginevad kavandatud järelevalvenäitajad võimaluse korral olemasolevatele andmeallikatele.

Andmete kogumise eesmärk on täpsemalt välja selgitada, millises ulatuses võib näitajate muutumine tuleneda ettepanekust. Samal ajal kui tarbijatele ühesuguste õiguste andmine kogu ELis peaks eeldatavasti muutma tarbijad oma õiguste teostamisel piiriüleste tehingute korral enesekindlamaks ning aitama seeläbi vähendada tarbijatele tekitatud kahju, mõjutavad tõhusaid õiguskaitsevahendeid kasutavate tarbijate hulka ka muud tegurid. Selliseid asjaomased tegurid on ära toodud eespool probleemide kirjelduste all. Tarbijate tulemustabelite jaoks korraldatud uuringutes on enamikul näitajatest aegread, võimaldades põhimõtteliselt (statistilise analüüsi kaudu) tuletada konkreetse poliitilise algatuse mõju laiematest suundumustest.

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Kuna ettepanekuga rakendatakse nelja kehtiva direktiivi konkreetseid muudatusi, peaksid liikmesriigid komisjonile esitama siseriiklike sätete konkreetsete muudatuste teksti või nende muudatuste puudumisel selgitama, milliste konkreetsete siseriiklike õigusnormidega juba rakendatakse ettepanekus esitatud muudatusi.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Artikkel 1 – Direktiivi 2005/29/EÜ muudatused

Ettepaneku artiklis 1 muudetakse direktiivi 2005/29/EÜ seoses kahe peamise punktiga: sellega nähakse tarbijatele ette õigus individuaalsetele õiguskaitsevahenditele ja tugevdatakse karistuste määramise eeskirju. Ettepanekus selgitatakse ka direktiivi kehtivate eeskirjade kohaldamist varjatud reklaami ja kvaliteedierinevusega toodetega seotud eksitava reklaami suhtes. Viimasena käsitletakse ettepanekus siseriiklike eeskirjade teemat seoses väljaspool ärruume toimuva müügi konkreetsete vormidega.

Seoses **tarbijate individuaalsete õiguskaitsevahenditega** lisatakse direktiivi 2005/29/EÜ uus artikkel 11a, mille kohaselt tuleb liikmesriikidel tagada, et direktiivi 2005/29/EÜ rikkumiste korral oleks siseriikliku õiguse alusel saadaval teatavat eriliiki lepingulised ja lepinguvälised õiguskaitsevahendid. Individuaalsete õiguskaitsevahendite kasutamise õiguse lisamine sellesse direktiivi annaks ebaausate kaubandustavade ohvritele võimaluse võtta kauplejate vastu meetmeid, mille abil lahendada asjaomaste kauplejate tekitatud probleemid.

Seoses **karistustega** võetakse direktiivi artiklis 13 kasutusele rikkumiste raskusastme (v.a väiksemad rikkumised) hindamiseks kasutatavate ühiste mittetäielike kriteeriumide loend. Järelevalveasutustelt nõutakse nende kriteeriumide arvesse võtmist, kui tehakse otsus karistuste kehtestamise ja nende taseme kohta. Juhul kui karistus määratakse trahvina, peaks asutus võtma trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse rikkumise toime pannud kaupleja käivet, puhaskasumit ning mis tahes trahve, mis on kehtestatud sama rikkumise eest muudes liikmesriikides. Lisaks sellele peavad liikmesriigid laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste korral, nagu need on määratletud läbivaadatud tarbijakaitsealase koostöö määruses (EL) 2017/2395, oma siseriiklikus õiguses sätestama trahvide maksimumsumma, mis peaks olema vähemalt 4 % asjaomases liikmesriigis või asjaomastes liikmesriikides rikkumise toime pannud kaupleja käibest. See tähendab, et kui

tarbijakaitsealase koostöö kooskõlastatud tegevuse raames koostööd tegevad riigisisised pädevad asutused määravad ühe pädeva asutuse, kes määrab ühe trahvi, peaks sellisel juhul olema maksimumtrahv vähemalt 4 % kaupleja kombineeritud käibest kõikides asjaomastes liikmesriikides.

Seoses **varjatud reklaamiga** eeldavad tarbijad, kes kasutavad selliseid digitaalseid rakendusi nagu internetipõhised kauplemiskohad, võrdlusvahendid, rakenduste poed või otsingumootorid, saada n-ö loomulikke või orgaanilisi otsingutulemusi, mis põhinevad nende otsingupäringute asjakohasusel, mitte kolmanda isiku makstud tasul. Samas, nagu märgitakse ka 2016. aasta suunistes direktiivi 2005/29/EÜ kohta, hõlmavad otsingutulemused sageli tasulist reklaami, mille puhul kolmandad isikud maksavad kõrgema koha eest paremusjärjestuses, või tasulist lisamist, mille puhul kolmandad isikud maksavad selle eest, et nad lisatakse otsingutulemuste loendisse. Tasulist reklaami ja tasulist lisamist ei mainita sageli üldse või on nendele osutatud kahemõtteliselt, mis ei ole tarbijate jaoks selgesti eristatav. Seepärast tuleks täpsustada direktiivi 2005/29/EL asjaomaseid sätteid varjatud reklaami kohta, selgitamaks, et neid ei kohaldata üksnes meedias avaldatud toimetustliku sisu, vaid ka otsingutulemuste suhtes vastusena tarbija veebipõhisele otsingupäringule.

Seoses **väljaspool äriruume toimuva müügi erivormidega** lubatakse direktiivi artikli 3 muudatusega liikmesriikidel võtta vastu sätteid tarbijate seaduslike huvide kaitseks seoses agressiivsete või eksitavate turundus- või müügitavadega, mis seisnevad selles, et ettevõtja külastab tarbijat vastu tema tahtmist tema kodus (teisisõnu, külastused, mis ei ole tehtud tarbija soovil, näiteks leppides kauplejaga eelnevalt kohtumise kokku) või korraldab kaubanduslikke väljasõite, eesmärgiga reklaamida või müüa tarbijatele tooteid või saavutada selline tulemus, kui sellised piirangud on õigustatud avaliku korra või eraelu puutumatusse põhimõtete kaitsega. Selleks et tagada selliste meetmete täielik läbipaistvus, peavad liikmesriigid neist teavitama komisjoni, kes need sellised teated üldsusele kättesaadavaks.

Seoses **toodete kvaliteedierinevusega** sätestatakse direktiivi artikli 6 lõike 2 muudatuses sõnaselgelt, et kaubandustava, mis hõlmab toote turustamist identsena mitmes muus liikmesriigis turustatava sama tootega, mille korral on asjaomastel toodetel märkimisväärselt erinev koostis või omadused, mis põhjustavad või võivad põhjustada olukorra, kus keskmine tarbija teeb tehinguotsuse, mida ta ei oleks muul viisil teinud, on eksitav kaubandustava, mida pädevad asutused peaksid vastavalt direktiivi sätetele hindama ja käsitlema iga juhtumi korral eraldi.

Artikkel 2 – Tarbija õiguste direktiivi 2011/83/EL muudatused

Käesoleva ettepaneku artikliga 2 muudetakse direktiivi 2011/83/EL mitmes punktis.

Direktiivi 2011/83/EL artikli 2 muudatused hõlmavad uusi mõisteid, sealhulgas digitaalse infosisu ja digitaalteenuse mõisteid ning asjaomaseid lepinguid nende toodete pakkumiseks, mis on kooskõlas [digitaalse sisu direktiivis] esitatud mõistetega. Need määratlused hõlmavad direktiivi 2011/83/EL kohaldamisalas ka digitaalteenuste osutamise lepinguid, mille alusel tarbija ei maksa rahalist tasu, vaid annab kauplejale isikuandmeid. Kooskõlas [digitaalse sisu direktiivi ettepanekuga] selgitatakse mõistetes „sellise digitaalse sisu üleandmise leping, mida ei anta üle füüsilisel andmekandjal“ ja „digitaalteenuse leping“, et rahalise tasu puudumise korral ei kohaldata direktiivi 2011/83/EL kohaseid õigusi ja kohustusi, kui kaupleja töötleb tarbija antud isikuandmeid ainult digitaalteenuse osutamise eesmärgil või selleks, et täita tema kui kaupleja suhtes kohalduvaid õiguslikke nõudeid, ega töötle neid andmeid ühelgi muul eesmärgil. Artiklis 2 tehtud muudatused hõlmavad ka mõistet „internetipõhine

kauplemiskoht“, mille suhtes kohaldatakse uues artiklis 6a sätestatud konkreetseid täiendavaid lepingueelseid teavitamisnõudeid.

Direktiivi 2011/83/EL artiklit 5 lepinguelse teavitamisnõuete kohta muude kui kauglepingute või väljaspool ärruume sõlmitavate lepingute korral muudetakse järjepidevuse huvides, et hõlmata uus digitaalteenuste mõiste koos olemasoleva digitaalse infosisu mõistega seoses lepinguelse teavitamisnõuetega koostalitlusvõime ja funktsionaalsuse kohta.

Direktiivi 2011/83/EL artiklit 6 lepinguelse teavitamisnõuete kohta kauglepingute ja väljaspool ärruume sõlmitud lepingute puhul muudetakse järjepidevuse huvides, et hõlmata uus digitaalteenuste mõiste koos olemasoleva digitaalse infosisu mõistega seoses lepinguelse teavitamisnõuetega koostalitlusvõime ja funktsionaalsuse kohta. Lisaks muudetakse artiklit 6, kõrvaldades võimalike andmesidevahendite loendist faksi ja võimaldades kauplajatel kasutada muid andmesidevahendeid alternatiivina traditsioonilisele e-postile.

Direktiivi 2011/83/EL lisatakse uus artikkel 6a, millega nähakse ette lepinguelse teavitamisnõuded internetipõhises kauplemiskohas sõlmitud lepingute puhul, nimelt: 1) erinevate pakkumiste järjestuse kindlaksmääramise peamiste parameetrite kirjeldus, 2) kas kolmas isik, kes toodet pakub, on kaupleja või mitte, 3) kas lepingu suhtes kohaldatakse ELi tarbijaõigusest tulenevaid tarbija õigusi ning 4) kui leping on sõlmitud kauplejaga, siis milline kaupleja vastutab ELi tarbijaõigusest tulenevate tarbija õiguste tagamise eest seoses lepinguga.

Direktiivi 2011/83/EL artiklit 7 (milles sätestatakse vorminõuded väljaspool ärruume sõlmitavate lepingute korral) muudetakse selleks, et täpsustada, et lõikes 3 kauplejale sätestatud kohustus saada tarbija selgesõnaline nõusolek teenuste vahetuks osutamiseks kohaldatakse üksnes rahalise tasu eest osutatavatele teenustele. See muudatus on vajalik, pidades silmas direktiivi kohaldamisala laiendamist ka digitaalteenustele, mida ei osutata rahalise tasu eest, sest sõnaselge nõusoleku kohustus on asjakohane üksnes sellise rahalise hüvitise arvutamisel, mille tarbija peab kauplejale tasuma teenuste kasutamise eest taganemisõiguse perioodi ajal juhul, kui tarbija otsustab taganemisõigust kasutada.

Direktiivi 2011/83/EL artiklit 8, millega kehtestatakse kauglepingute jaoks konkreetsed vorminõuded, muudetakse mitmel põhjusel. Esmalt lisatakse lõikesse 4 säte, mille kohaselt jäetakse taganemisteate näidisvorm välja teabenõuetest, mis on seotud lepingu sõlmimiseks kasutatava kaugsidevahendiga, millega võimaldatakse teabe edastamiseks piiratud ruumi või aega, sealhulgas telefonikõned. See on oluline, sest kirjalikku taganemisteate näidisvormi ei saa tarbijale esitada telefonikõne teel ning seda on võimatu edastada kasutajasõbralikul viisil artikli 8 lõikega 4 hõlmatud muude andmesidevahendite kaudu. Nendel juhtudel piisab sellest, et taganemisteate näidisvorm tehakse tarbijale kättesaadavaks muul viisil, näiteks kaupleja veebisaidil, ja lisades selle lepingu kinnitusele püsival andmekandjal.

Lõiget 8 muudetakse samamoodi, nagu on eespool kirjeldatud artikli 7 lõiget 3.

Direktiivi 2011/83/EL artiklit 13 (milles käsitletakse kaupleja kohustusi taganemise korral) muudetakse nii, et jäetakse välja kaupleja kohustus maksta tarbijale hüvitist juba enne, kui kaupleja on tagastatud kauba kätte saanud. Sellest tulenevalt on kauplejal alati õigus hüvitamine peatada, kuni tagastatud kaup on saabunud ja kauplejal on olnud võimalus seda kontrollida. Lisatakse viited sikuandmete kaitse üldmäärusele ja [digitaalse sisu direktiivile] kaupleja kohustuste kohta seoses tarbija andmete kasutamisega pärast lepingu lõpetamist.

Direktiivi 2011/83/EL artiklit 14, milles käsitletakse tarbija kohustusi lepingust taganemise korral, muudetakse nii, et kaotatakse tarbijate õigus tagastada kaup isegi siis, kui seda on kasutatud rohkem, kui on vaja selle proovimiseks, ning selle suhtes kohaldatakse kohustust maksta kauba väärtuse vähenemise eest. Säte, mis on sarnane digitaalse sisu direktiiviga hõlmatud normiga, lisatakse seoses tarbija kohustustega hoiduda digitaalse sisu või digitaalteenuste kasutamisest pärast lepingu lõppemist. Viimasena muudetakse järjepidevuse huvides lõike 4 punkti b, milles sätestatakse lepingulised karistused, mida kohaldatakse kaupleja suhtes, kui ta ei täida digitaalse infosisuga seotud teabe esitamise kohustusi, kõrvaldades karistuse alternatiivsete põhjuste nimekirjast sellise kinnituse esitamata jätmise, millega tarbija on vastavalt artikli 16 punktis m kehtestatud erandile sõnaselgelt nõustunud ja oma taganemisõiguse kaotamist tunnistanud. Kuna artiklis 14 käsitletakse taganemisõiguse tagajärgi, ei ole see tingimus asjassepuutuv, sest sõnaselge nõusolek ja kinnitus toovad kaasa artikli 16 punktis m sätestatud taganemisõiguse kaotamise.

Artiklit 16, milles käsitletakse taganemisõiguse erandeid, muudetakse mitmes punktis. Esiteks muudetakse punkti a, et tagada kooskõla artikli 7 lõikega 3 ja artikli 8 lõikega 7 seoses kaupleja kohustustega, kui tarbija soovib teenuse viivitamatut osutamist. Teiseks muudetakse punkti m, milles sätestatakse füüsilisel andmekandjal üle antud digitaalse sisuga seotud taganemisõigusest vabastamine juhul, kui tarbija on andnud eelneva nõusoleku toimingu alustamiseks enne taganemisõiguse perioodi lõppu ning ta on kinnitanud, et sellega kaotab ta oma taganemisõiguse, eesmärgiga kohaldada neid kahte tingimust üksnes tasu eest antava sisu suhtes. Seda tehakse selleks, et tagada kooskõla artikli 14 lõike 4 punktiga b, milles nähakse ette lepinguline sanktsioon, kui kaupleja ei täida nõuet, mille kohaselt ei pea tarbija tarbitud digitaalse infosisu eest tasuma. Seega on tarbija selgesõnalise nõusoleku ja kinnituse saamise nõue asjakohane üksnes siis, kui digitaalset infosisu antakse rahalise tasu eest. Viimasena lisatakse uus punkt n, et teha erand seoses taganemisõigusega sellise kauba korral, mida tarbija on kasutanud rohkem, kui on vaja kauba proovimiseks.

Direktiivi 2011/83/EL artiklit 24 karistuste kohta muudetakse samamoodi, nagu on eespool kirjeldatud direktiivi 2005/29/EÜ artiklit 13 karistuste kohta.

Artikkel 3 – Ebaõiglaste lepingutingimuste direktiivi 93/13/EMÜ muudatused

Direktiivi 93/13/EMÜ lisatakse uus artikkel karistuse kohta sarnaselt eespool kirjeldatud direktiivi 2005/29/EÜ artikliga 13 (karistuste kohta).

Artikkel 4 – Hindade avaldamise direktiivi 98/6/EÜ muudatused

Direktiivi 98/6/EÜ artiklit 8 karistuste kohta muudetakse samamoodi, nagu on eespool kirjeldatud direktiivi 2005/29/EÜ artiklit 13 (karistuste kohta).

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

millega muudetakse nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/6/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/29/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL, et ajakohastada ELi tarbijakaitse-eeskirju ja paremini tagada nende täitmine

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust³⁵,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 169 lõikes 1 ja artikli 169 lõike 2 punktis a on sätestatud, et liit aitab tagada kõrgetasemelist tarbijakaitset meetmetega, mis on võetud ELi toimimise lepingu artikli 114 põhjal. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 38 on sätestatud, et liidu poliitikaga tuleb tagada tarbijakaitse kõrge tase.
- (2) Tarbijakaitset käsitlevaid õigusakte tuleks kohaldada tõhusalt kõikjal liidus. Paraku jõudis komisjon, kes tegi 2016. ja 2017. aastal õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) raames tarbijakaitse- ja turundusalaste direktiivide põhjaliku toimivuskontrolli, järeldusele, et liidu tarbijakaitsealaste õigusaktide tõhusust pärsivad kauplejate ja tarbijate vähene teadlikkus, õigusaktide ebapiisav täitmine ja tarbijate piiratud võimalused saada õiguskaitset.
- (3) Liit on juba võtnud mitu meetet, et suurendada tarbijate, kauplejate ja õiguspraktikute teadlikkust tarbijate õigustest, parandada tarbijaõiguste rakendamist ning tugevdada tarbijate õiguskaitset. Sellest hoolimata on endiselt probleeme: eelkõige ei ole siseriiklikes õigusaktides kehtestatud tõeliselt mõjusaid ja proportsionaalseid karistusi,

³⁵ ELT C , , lk .

mis aitaksid rikkumisi ära hoida või mida rikkumise korral määrata, samuti puuduvad piisavad individuaalsed õiguskaitsevahendid, mida saaksid kasutada tarbijad, keda on kahjustatud selliste siseriiklike õigusnormide rikkumisega, millega on üle võetud direktiiv 2005/29/EÜ,³⁶ ning puudujääke esineb ka direktiivi 2009/22/EÜ³⁷ kohases ettekirjutuste taotlemise menetluses. Ettekirjutuste taotlemise menetlus tuleks läbi vaadata eraldi õigusaktis, millega muudetakse direktiivi 2009/22/EÜ ja asendatakse see.

- (4) Direktiivid 98/6/EÜ³⁸, 2005/29/EÜ ja 2011/83/EL³⁹ sisaldavad nõudeid, mille kohaselt peavad liikmesriigid ette nägema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused, mida määrata kõnealuste direktiivide ülevõtmiseks vastu võetud siseriiklike õigusnormide rikkumiste korral. Lisaks sellele sisaldub tarbijakaitsealast koostööd käsitleva määruse (EL) 2017/2394⁴⁰ artiklis 21 nõue, et liikmesriigid peavad võtma tulemuslikul, tõhusal ja koordineeritud viisil meetmeid, sealhulgas määrama karistusi, et lõpetada või keelustada laiaulatuslikud rikkumised või liidu mõõtmega laiaulatuslikud rikkumised.
- (5) Karistusi käsitlevad kehtivad siseriiklikud õigusnormid erinevad liidu lõikes märkimisväärselt. Eelkõige ei ole kõik liikmesriigid taganud, et laiaulatusliku rikkumise või liidu mõõtmega laiaulatusliku rikkumise eest vastutavatele kauplejatele saaks määrata tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid trahve. Tarbijakaitset käsitlevate eri direktiivide vahelise järjepidevuse huvides tuleks karistuste küsimusega tegeleda horisontaalselt, mis tähendab, et direktiivide 98/6/EÜ, 2005/29/EÜ ja 2011/83/EL kehtivad normid karistuste kohta tuleks läbi vaadata ning direktiivi 93/13/EMÜ⁴¹ tuleks lisada uued normid karistuste kohta.
- (6) Selleks et soodustada karistuste järjepidevamat kohaldamist, eelkõige määruses (EL) 2017/2394 osutatud liidusiseste rikkumiste, laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste korral, tuleks trahvide määramiseks kasutusele võtta ühised mitteammendavad kriteeriumid. Nende kriteeriumide raames tuleks muu hulgas arvesse võtta rikkumise piiriülest laadi, nimelt seda, kas sellega on kahjustatud ka teiste liikmesriikide tarbijaid. Samuti tuleks arvesse võtta mis tahes kahju heastamist, mida kaupleja on tarbijatele pakkunud. Kui sama rikkuja on rikkumisi toime pannud korduvalt, on see märk tema kalduvusest selliseid rikkumisi toime panna

³⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 149, 11.6.2005, lk 22).

³⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/22/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta (ELT L 110, 1.5.2009, lk. 30).

³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiiv 98/6/EÜ tarbijakaitse kohta tarbijatele pakutavate toodete hindade avaldamisel (EÜT L 80, 18.3.1998, lk 27).

³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT L 304, 22.11.2011, lk 64).

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2394 tarbijakaitsealaste õigusaktide täitmise tagamise eest vastutavate liikmesriigi asutuste vahelise koostöö kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 345, 27.12.2017, lk 1).

⁴¹ Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, 21.4.1993, lk 29).

ja osutab selgelt teo raskusele ning seega vajadusele tõsta karistust karmistada, et saavutada tõhus hoiatav mõju. Rikkumisest saadud finantskasu või rikkumisega ärahoitud finantskahju kriteerium on eriti asjakohane juhul, kui siseriiklike õigusnormidega on karistustena ette nähtud trahvid, mille maksimumsuurus arvestatakse protsendina kaupleja käibest, ja kui rikkumine puudutab ainult ühte või mõnda turgu, millel kaupleja tegutseb.

- (7) Lisaks tuleks karistusena mis tahes trahvide määramisel arvesse võtta rikkumise eest vastutava kaupleja aastakäivet ja kasumit ning sellele kauplejale sama rikkumise eest mõnes teises liikmesriigis määratud trahve, eelkõige selliste tarbijaõiguse laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste kontekstis, mille suhtes kohaldatakse koordineeritud uurimis- ja õigusaktide täitmise tagamise mehhanismi kooskõlas määrusega (EL) 2017/2394.
- (8) Karistuste määramiseks kasutatavad ühised mitteammendavad kriteeriumid ei pruugi olla asjakohased kõikide rikkumiste, eriti kergemate rikkumiste korral. Liikmesriigid peaksid võtma arvesse ka karistuste määramise eesmärgil kohaldatavates õigusaktides sisalduvaid muid üldpõhimõtteid, näiteks topeltkaristamise keeldu (*non bis in idem*).
- (9) Tagamaks, et liikmesriikide ametiasutused saavad määrata tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi selliste tarbijaõiguse laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste eest, mille suhtes kohaldatakse koordineeritud uurimis- ja õigusaktide täitmise tagamise mehhanismi kooskõlas määrusega (EL) 2017/2394, tuleks kõnealuste rikkumiste eest kehtestada trahvid karistuste kohustusliku elemendina. Trahvide hoiatava mõju tagamiseks peaksid liikmesriigid kehtestama selliste rikkumiste eest oma siseriiklikus õiguses trahvi, mille maksimumsuurus on vähemalt 4 % kaupleja aastakäibest asjaomases liikmesriigis.
- (10) Juhul kui ühe liikmesriigi pädev asutus määruse (EL) 2017/2394 tähenduses määrab nimetatud määruses osutatud koordineeritud mehhanismi raames trahvi kauplejale, kes vastutab laiaulatusliku rikkumise või liidu mõõtmega laiaulatusliku rikkumise eest, peaks tal olema võimalik määrata trahvi suuruseks vähemalt 4 % selle kaupleja aastakäibest kõikides koordineeritud jõustamisemeetmega hõlmatud liikmesriikides.
- (11) Liikmesriike ei tohiks takistada säilitamast või kehtestamast oma siseriiklikus õiguses suuremaid käibepõhiseid maksimumtrahve määruses (EL) 2017/2394 määratletud tarbijaõiguse laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste eest. Nõuet määrata trahv, mille suurus on vähemalt 4 % kaupleja käibest, ei tohiks kohaldada liikmesriikide muude täiendavate õigusnormide suhtes, millega reguleeritakse otsuse, määruse, ajutise meetme, kaupleja võetud kohustuse või muu rikkumise peatamise eesmärgil ettenähtud meetme täitmata jätmise eest määratavaid perioodilisi karistusmaksleid, näiteks päevtrahve.
- (12) Otsustades selle üle, millisel eesmärgil trahvidest saadavat tulu kasutada, peaksid liikmesriigid arvesse võtma tarbijakaitsealaste õigusaktide ja nende täitmise tagamise peamist eesmärki – kaitsta tarbijate üldist huvi. Seetõttu peaksid liikmesriigid kaaluma võimalust eraldada vähemalt osa trahvidest saadavast tulust tarbijakaitse tugevdamiseks oma jurisdiktsioonis, näiteks toetama tarbijaliikumist või tegevust, millega aidatakse suurendada tarbijate õigusi.

- (13) Direktiivi 2005/29/EÜ kontekstis tuleks muuta tõhusamaks ebaausa kaubandustava tõttu kahju kannatanud tarbijatele mõeldud individuaalsed õiguskaitsevahendid, et luua tarbijate jaoks tingimused, milles nad oleksid olnud, kui ebaausat kaubandustava ei oleks kasutatud. Ehkki kõnealune direktiiv kavandati algul peamiselt kauplejate turukäitumise reguleerimiseks avalike täitemeetmete abil, näitavad selle enam kui kümneaastasest kohaldamisest saadud kogemused, et puudu on selge raamistik, milles oleksid sätestatud õigused individuaalsetele õiguskaitsevahenditele.
- (14) Ebaausa kaubandustava tõttu kahju kannatanud tarbijatele mõeldud individuaalseid õiguskaitsevahendeid käsitlevad siseriiklikud normid on erinevad. Praegune olukord, kus liikmesriikidele on jäetud suuremalt jaolt vabad käed otsustada, kas ja kuidas teha õiguskaitsevahendid kättesaadavaks, ei lase direktiivi 2005/29/EÜ mõjul täielikult avalduda. Seetõttu on direktiivil endiselt potentsiaal täita täielikult oma kahetist eesmärki – aidata kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele ja saavutada tarbijakaitse kõrge tase. Hoolimata siseriiklikes õigussüsteemides olemasolevatest õiguskaitsevahenditest, ei õnnestunud toimivuskontrolli käigus leida silmatorkavaid näiteid kohtupraktikast, mille raames oleksid ebaausate kaubandustavade ohvrid nõudnud selliste vahendite rakendamist. See vastandub asjaoluga, et ebaausad kaubandustavad on kogu Euroopas kõige sagedasem tarbijaõigustega seotud probleem. Seega ei aita olemasolevad võimalused tarbijatel probleeme lahendada, kui on rikutud nende õigusi, mis on sätestatud kõnealuses direktiivis. Järelikult oleks tarvis kehtestada selge individuaalsete õiguskaitsevahendite raamistik, mis hõlbustaks eraisikute õiguste jõustamist ja täiendaks kehtivat nõuet, mille kohaselt liikmesriigid peavad direktiivi järgimiseks tagama piisavad ja tõhusad vahendid. See oleks kooskõlas ka muudes tarbijakaitse direktiivides, näiteks direktiivis 93/13/EMÜ ja direktiivis 1999/44/EÜ esitatud individuaalsete õiguskaitsevahendite käsitusega, millega tagatakse tarbijaõigustiku sidusam ja järjepidevam kohaldamine.
- (15) Liikmesriigid peaksid tagama õiguskaitsevahendite kättesaadavuse ebaausa kaubandustava tõttu kahju kannatanud tarbijatele, et aidata kõrvaldada kõik selle tava kasutamise tagajärjed. Selleks peaksid liikmesriigid tegema kättesaadavaks nii lepingulised kui ka lepinguvälised õiguskaitsevahendid. Liikmesriikide pakutavad lepingulised õiguskaitsevahendid peaksid hõlmama vähemalt õigust leping lõpetada. Siseriiklikus õiguses pakutavad lepinguvälised õiguskaitsevahendid peaksid hõlmama vähemalt õigust saada tekitatud kahju eest hüvitist. Liikmesriike ei tohiks takistada säilitamast või kehtestamast ebaausa kaubandustava tõttu kahju kannatanud tarbijatele õigust täiendavatele õiguskaitsevahenditele, et tagada sellise tava tagajärgede täielik kõrvaldamine.
- (16) Tarbijakaitse- ja turundusalaste direktiivide toimivuskontrolli ning direktiivi 2011/83/EL paralleelse hindamise käigus tuvastati ka hulk valdkondi, milles tuleks kehtivaid tarbijakaitse-eeskirju ajakohastada ja kauplejate ebaoproportsionaalset koormust vähendada.
- (17) Kui tooteid pakutakse internetipõhises kauplemiskohas, peavad direktiivis 2011/83/EL nõutavat lepingueelset teavet andma nii internetipõhine kauplemiskoht kui ka kolmandast isikust tarnija. Selle tulemusena ei pruugi internetipõhist kauplemiskohta kasutavad tarbijad selgelt aru saada, kes on nende lepingupartnerid ning kuidas on mõjutatud nende õigused ja kohustused.

- (18) Internetipõhised kauplemiskohad tuleks direktiivi 2011/83/EL kohaldamisel määratleda samamoodi nagu seda on tehtud määruses (EL) 524/2013⁴² ja direktiivis (EL) 2016/1148⁴³. Seda määratlust tuleks siiski ajakohastada ja muuta see tehnoloogiliselt neutraalseks, et hõlmata ka uuem tehnoloogia. Seetõttu on asjakohane viidata „veebisaidi“ asemel „internetipõhisele kasutajaliidesele“, nagu see on määratletud määruses (EL) 2018/302⁴⁴.
- (19) Direktiivis 2011/83/EL tuleks internetipõhiste kauplemiskohtade jaoks seega ette näha spetsiaalsed läbipaistvusnõuded, et teavitada selliseid kauplemiskohti kasutavaid tarbijaid pakkumiste järjestamise peamistest parameetritest ning sellest, kas nad sõlmivad lepingu kaupleja või muu isikuga (näiteks mõne teise tarbijaga), kas kohaldatakse tarbijakaitseõigust ning milline kaupleja vastutab lepingu täitmise ja tarbijate õiguste tagamise eest, kui selliseid õigusi kohaldatakse. Selline teave tuleb esitada selgelt ja arusaadavalt ning mitte ainult viitena, mis sisaldub tavapärastes lepingutingimustes või muus samalaadses lepingudokumendis. Internetipõhiste kauplemiskohtadega seotud teavitamisnõuded peaksid olema proportsionaalsed ning nendega tuleks tagada tasakaal tarbijakaitse kõrge taseme ja internetipõhiste kauplemiskohtade konkurentsivõime vahel. Internetipõhiste kauplemiskohtade käitajatelt ei tohiks nõuda konkreetsete tarbijaõiguste loetlemist, kui nad teavitavad tarbijaid nende õiguste kohaldamisest või mittekohaldamisest. Teave, mis tuleb esitada tarbijaõiguste tagamise eest vastutamise kohta, sõltub sellest, millised on internetipõhise kauplemiskoha ja asjaomaste kolmandast isikust kauplejate vahel sõlmitud lepingute tingimused. Internetipõhine kauplemiskoht võib osutada kolmandast isikust kaupleja ainuvastutusele tarbijaõiguste eest või kirjeldada oma konkreetseid kohustusi, kui ta võtab vastutuse lepingu teatavate aspektide, näiteks kauba kättetoimetamise või taganemisõiguse täitmise eest. Kohustus anda teavet otsingutulemuste järjestamise peamiste parameetrite kohta ei tähenda kohustust avalikustada parameetrite aluseks olevaid algoritme käsitlevaid ärisaladusi. See teave peaks aitama selgitada peamisi standardparameetreid, mida kauplemiskoht kasutab, ent seda ei pea iga üksiku otsingu jaoks eraldi kohandama.
- (20) Kooskõlas direktiivi 2000/31/EÜ⁴⁵ artikli 15 lõikega 1 ei tuleks internetipõhistelt kauplemiskohtadelt nõuda kolmandast isikust tarnijate õigusliku seisundi kontrollimist. Selle asemel peaksid internetipõhised kauplemiskohad nõudma kolmandatelt isikutelt, kes tarnivad neile tooteid, et nad annaksid tarbijaõiguse huvides teada, kas nad on kauplejad või muud isikud, ning edastaksid selle teabe internetipõhiste kauplemiskohtadele.

⁴² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 524/2013 tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise määrus) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 1).

⁴³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus (ELT L 194, 19.7.2016, lk 1).

⁴⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. veebruari 2018. aasta määrus (EL) 2018/302, mis käsitleb siseturul toimuvat põhjendamatu asukohapõhist tõkestust ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 2006/2004 ja (EL) 2017/2394 ning direktiivi 2009/22/EÜ (ELT L 60 I, 2.3.2018, lk 1).

⁴⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT L 178, 17.7.2000, lk 1).

- (21) Digitaalset infosisu ja digitaalteenuseid tarnitakse internetis sageli selliste lepingute alusel, milles kaupleja ei nõua tarbijalt tasu, vaid tema isikuandmeid. Digitaalteenuste puhul on kaupleja kogu lepingu kestuse jooksul järjepidevalt kaasatud, et võimaldada tarbijal teenust kasutada, näiteks võimaldada talle juurdepääs digitaalsetele andmetele või luua digitaalseid andmeid, neid töödelda, salvestada või jagada. Selliste teenuste näiteks on sisuplatvormide, pilvsalvestuse, veebimeili, sotsiaalmeedia ja pilverakenduste kasutamise abonementlepingud. Teenuseosutaja järjepidev kaasatus õigustab direktiivis 2011/83/EL ettenähtud taganemisõiguse eeskirjade kohaldamist; nende eeskirjadega võimaldatakse tarbijal proovida teenust 14 päeva jooksul alates lepingu sõlmimisest ja otsustada, kas ta soovib seda kasutada või mitte. Digitaalse infosisu puhul, mida ei tarnita füüsilisel andmekandjal, sekkub kaupleja seevastu ainult üks kord, et anda tarbijale üle teatav digitaalne infosisu, nagu muusika- või videofailid. Digitaalse infosisu edastamise ühekordne iseloom on direktiivi 2011/83/EL artikli 16 punktis m sätestatud taganemisõiguse kasutamisega seotud erandi alus; selle erandi kohaselt kaotab tarbija oma taganemisõiguse, kui lepingu täitmine, st konkreetse sisu allalaadimine või voogedastamine on alanud.
- (22) Direktiivi 2011/83/EL juba kohaldatakse selliste lepingute suhtes, mille alusel tarnitakse digitaalset infosisu, mis ei paikne füüsilisel andmekandjal (st internetipõhist digitaalset infosisu), olenemata sellest, kas tarbija tasub selle eest rahas või annab tarnija käsutusse oma isikuandmed. Teenuslepingute, sealhulgas digitaalteenuste osutamise lepingute suhtes kohaldatakse direktiivi seevastu ainult siis, kui nendes on ette nähtud, et tarbija maksab või kohustub maksma tasu. Järelikult ei kohaldata seda direktiivi selliste digitaalteenuste osutamise lepingute suhtes, mille alusel annab tarbija kaupleja käsutusse oma isikuandmed ega maksa teenuse eest tasu. Arvestades tasuliste digitaalteenuste ja isikuandmete eest osutatavate digitaalteenuste samalaadsust ja vastastikust asendatavust, tuleks nende suhtes kohaldada direktiivis 2011/83/EL sätestatud samu norme.
- (23) Direktiivi 2011/83/EL ja [digitaalse sisu direktiivi] kohaldamisala vahel tuleks tagada järjepidevus; viimati nimetatud direktiivi kohaldatakse selliste digitaalse infosisu edastamise või digitaalteenuste osutamise lepingute suhtes, mille raames annab tarbija kaupleja käsutusse oma isikuandmed.
- (24) Seetõttu tuleks direktiivi 2011/83/EL kohaldamisala laiendada, et hõlmata sellega ka lepingud, mille raames kaupleja osutab või kohustub osutama tarbijale digitaalteenust ja tarbija annab või kohustub andma kauplejale vastutasuks oma isikuandmed. Sarnaselt lepingutele, mille alusel tarnitakse digitaalset infosisu, mis ei paikne füüsilisel andmekandjal, tuleks direktiivi kohaldada, kui tarbija annab või kohustub andma kauplejale oma isikuandmed, välja arvatud juhul, kui kaupleja töötleb tarbija antud isikuandmeid ainult digitaalse infosisu edastamiseks või digitaalteenuse osutamiseks ja mitte mõnel muul eesmärgil. Mis tahes isikuandmete töötlemine peaks toimuma kooskõlas määrusega (EL) 2016/679.
- (25) Kui digitaalset infosisu ei edastata või digitaalteenuseid ei osutata tasu eest, ei tohiks direktiivi 2011/83/EL kohaldada ka olukorras, kus kaupleja kogub isikuandmeid ainult selleks, et säilitada digitaalse infosisu või digitaalteenuse lepingule vastavus, või selleks, et täita õigusaktidest tulenevaid nõudeid. Selliste olukordade hulka võiks lugeda ka juhtumid, kus tarbijate registreerimist nõutakse seadusega turvalisuse ja tuvastamise eesmärgil, või juhtumid, kus lähtekoodiga tarkvara arendaja kogub

kasutajatelt andmeid vaid selleks, et tagada oma tarkvara ühilduvus ja koostalitlusvõime.

- (26) Samuti ei tuleks direktiivi 2011/83/EL kohaldada olukorras, kus kaupleja kogub ainult metaandmeid, nagu IP-aadress, sirvimisajalugu või muu teave, mida kogutakse ja edastatakse näiteks küpsiste vahendusel, välja arvatud juhul, kui sellist olukorda käsitatakse lepinguna siseriikliku õiguse alusel. Lisaks ei tuleks direktiivi kohaldada olukorras, kus tarbija, ilma et ta oleks sõlminud kauplejaga lepingu, vaatab reklaame üksnes selleks, et saada juurdepääsu digitaalsele sisule või digitaalteenusele. Liikmesriikidele tuleks siiski jätta vabad käed laiendada direktiivi 2011/83/EL normide kohaldamisala ka sellistele olukordadele või reguleerida selle kohaldamisalast väljajäetud olukordi mõnel muul viisil.
- (27) Direktiivi 2011/83/EL artikli 7 lõikes 3 ja artikli 8 lõikes 8 nõutakse kauplejatelt vastavalt nii väljaspool ärruume sõlmitavate lepingute kui ka kauglepingute puhul, et nad hangiksid tarbijalt eelneva sõnaselge nõusoleku, kui lepingut asutakse täitma enne taganemistähtaja lõppu. Artikli 14 lõike 4 punktis a on kauplejale selle nõude täitmata jätmise korral ette nähtud lepingujärgne sanktsioon, nimelt ei pea tarbija osutatud teenuste eest tasuma. Tarbijalt sõnaselge nõusoleku hankimise nõue on seega asjakohane ainult selliste teenuste, sealhulgas digitaalteenuste puhul, mida osutatakse tasu eest. Artikli 7 lõiget 3 ja artikli 8 lõiget 8 on seetõttu tarvis muuta nii, et kauplejatele esitatavat nõuet hankida tarbijalt eelnev nõusolek kohaldataks ainult selliste teenuslepingute suhtes, millega kohustatakse tarbijat teenuse eest maksma.
- (28) Direktiivi 2011/83/EL artikli 16 punktis m on sätestatud erand taganemisõiguse kasutamisest seoses digitaalse infosisuga, mida ei tarnita füüsilisel andmekandjal, kui tarbija on andnud eelneva nõusoleku alustada lepingu täitmist enne taganemistähtaja lõppu ja on kinnitanud asjaolu, et ta seeläbi kaotab oma taganemisõiguse. Direktiivi 2011/83/EL artikli 14 lõike 4 punktis b on kauplejale selle nõude täitmata jätmise korral ette nähtud lepingujärgne sanktsioon, nimelt ei pea tarbija talle edastatud digitaalse infosisu eest tasuma. Nõue hankida tarbijalt sõnaselge nõusolek ja kinnitus on seega asjakohane ainult sellise digitaalse infosisu puhul, mida edastatakse tasu eest. Artikli 16 punkti m on seetõttu tarvis muuta nii, et kauplejatele esitatavat nõuet hankida tarbijalt eelnev nõusolek ja kinnitus kohaldataks ainult selliste lepingute suhtes, millega kohustatakse tarbijat infosisu eest maksma.
- (29) Direktiivi 2005/29/EÜ artikli 7 lõikes 4 on sätestatud nõue esitada kindla hinnaga toote ostukutse korral konkreetne teave. Selliseid teavitamisnõudeid kohaldatakse juba reklaamimise etapis, samal ajal kui direktiivis 2011/83/EL on samasugused ja muud, üksikasjalikumad teavitamisnõuded, kehtestatud hilisemas lepingueelses etapis (st vahetult enne seda, kui tarbija lepingu sõlmib). Järelikult võidakse kauplejatelt nõuda sama teabe esitamist reklaamimise etapis (nt reklaami kuvamisel meediaveebisaidil) ja lepingueelses etapis (nt nende veebikaupluste saitidel).
- (30) Direktiivi 2005/29/EÜ artikli 7 lõikes 4 loetletud teavitamisnõuded hõlmavad tarbija teavitamist kaupleja kasutatavast kaebuste lahendamise korrast. Toimivuskontrolli tulemused näitavad, et selline teave on kõige asjakohasem lepingueelses etapis, mida reguleeritakse direktiiviga 2011/83/EL. Seetõttu tuleks välja jätta direktiivis 2005/29/EÜ sätestatud nõue esitada selline teave ostukutses reklaamimise etapis.

- (31) Direktiivi 2011/83/EL artikli 6 lõike 1 punktis h nõutakse kauplejatel, et nad esitaksid tarbijatele lepingueelse teabe taganemisõiguse kohta, sealhulgas direktiivi I lisa B osas esitatud taganemisteate näidisvormi. Direktiivi 2011/83/EL artikli 8 lõikes 4 on ette nähtud lihtsam lepingueelne teavitamisnõue, juhul kui leping sõlmitakse kaugsidevahendi abil, mis esitab piiranguid teabe esitamise ruumile või ajale, näiteks telefoni või SMSi teel. Kohustuslikud lepingueelsed teavitamisnõuded sellise kaugsidevahendi kasutamise korral hõlmavad taganemisõigusest teavitamist, nagu sellele on osutatud artikli 6 lõike 1 punktis h. Seega hõlmavad need ka nõuet esitada direktiivi I lisa B osas esitatud taganemisteate näidisvorm. Paraku ei ole juhul, kui leping on sõlmitud selliste vahendite, näiteks telefoni teel, taganemisteate vormi võimalik esitada, ja see ei pruugi olla tehniliselt teostatav ega kasutajasõbralikul viisil võimalik ka muude artikli 8 lõike 4 kohaldamisalasse jäävate kaugsidevahendite kasutamise korral. Seepärast on asjakohane jätta taganemisteate näidisvormi esitamise nõue välja selliste teavitamisnõuete hulgast, mida kauplejad peavad igal juhul täitma, kui lepingu sõlmimiseks kasutatakse direktiivi 2011/83/EL artikli 8 lõike 4 kohaselt teatavaid kaugsidevahendeid.
- (32) Direktiivi 2011/83/EL artikli 16 punktis a on ette nähtud erand taganemisõiguse kasutamisest seoses teenuslepingutega, kui teenus on täielikult osutatud ja selle osutamine on alanud tarbija eelneval sõnaselgel nõusolekul, ning tarbija kinnitab asjaolu, et ta kaotab oma taganemisõiguse, kui kaupleja on lepingu täies mahus täitnud. Vastupidiselt sellele nõutakse direktiivi 2011/83/EL artikli 7 lõikes 3 ja artikli 8 lõikes 7, milles käsitletakse kaupleja kohustusi olukorras, kus teenuse osutamist on alustatud enne taganemistähtaja lõppu, et kaupleja nõutaks tarbijalt ainult eelnevat sõnaselget nõusolekut, aga mitte kinnitust taganemisõiguse kaotamise kohta lepingu täitmise järel. Eespool osutatud õigusnormide järjepidevuse tagamiseks tuleb viide kinnitusele taganemisõiguse kaotamise kohta lepingu täiemahulise täitmise järel artikli 16 punktist a välja jätta.
- (33) Direktiivis 2011/83/EL on ette nähtud täielikult ühtlustatud normid taganemisõiguse kohta kauglepingute või väljaspool äriruume sõlmitud lepingute puhul. Selles kontekstis on esile toodud kaks konkreetset kohustust, millega tekitatakse kauplejatele ebaproportsionaalset koormust ja mis tuleks välja jätta.
- (34) Esimene neist on seotud tarbija õigusega taganeda müügilepingutest, mis on sõlmitud vahemaa tagant või väljaspool äriruume, ja mis kehtib ka siis, kui kaupa on kasutatud rohkem, kui on vajalik selle olemuses, omadustes ja toimimises veendumiseks. Kooskõlas direktiivi 2011/83/EL artikli 14 lõikega 2 võib tarbija internetis või väljaspool äriruume tehtud ostust taganeda isegi juhul, kui ta on kasutanud kaupa lubatust rohkem; sellisel juhul vastutab tarbija siiski kauba väärtuse vähenemise eest.
- (35) Kohustus nõustuda sellist kaupa tagasi võtma tekitab kauplejatele probleeme, sest nad on sunnitud hindama tagastatud kauba vähenenud väärtust ja müüma selle edasi kasutatud kaubana või hoopis kasutuselt kõrvaldama. See moonutab direktiiviga 2011/83/EL taotletavat tasakaalu tarbijakaitse kõrge taseme ja ettevõtjate konkurentsivõime vahel. Seetõttu tuleks tarbijate õigus kaup sellistes olukordades tagastada direktiivist välja jätta. Direktiivi 2011/83/EL I lisa „Teave taganemisõiguse kasutamise kohta“ tuleks vastavalt sellele muudatusele kohandada.
- (36) Teine kohustus on seotud direktiivi 2011/83/EL artikliga 13, mille kohaselt võivad kauplejad viivitada tagasimaksetega seni, kuni nad on kauba tagasi saanud või kuni

tarbija on esitanud tõendid, et ta on kauba tagasi saanud, sõltuvalt sellest, kumb toimub varem. Viimase variandi korral võidakse kauplejatelt mõnel juhul nõuda, et nad tagastaksid tarbijatele nende maksed enne, kui nad on kauba tagasi saanud ja seda kontrollinud. See moonutab direktiiviga 2011/83/EL taotletavat tasakaalu tarbijakaitse kõrge taseme ja ettevõtjate konkurentsivõime vahel. Seetõttu tuleks kauplejate kohustus tagastada tarbijale tema maksed pelgalt selle põhjal, et tarbija on esitanud tõendid kauba tagasisaatmise kohta, direktiivist välja jätta. Direktiivi 2011/83/EL I lisa „Teave taganemisõiguse kasutamise kohta“ tuleks vastavalt sellele muudatusele kohandada.

- (37) Direktiivi 2011/83/EL artikli 14 lõikes 4 on sätestatud tingimused, mille korral tarbija ei pea lepingust taganedes kandma talle osutatud teenuste ja kommunaalteenuste ning sellise tarnitud digitaalse infosu kulusid, mida ei ole talle edastatud füüsilisel andmekandjal. Kui üks neist tingimustest on täidetud, ei pea tarbija tasuma talle enne tema taganemisõiguse kasutamist osutatud teenuse, kommunaalteenuste või talle edastatud digitaalse infosu hinda. Digitaalse infosu puhul on üks neist mittekumuleeruvatest tingimustest olukord, kus puudub kinnitus lepingu sõlmimise kohta, sealhulgas kinnitus tarbija eelneva sõnaselge nõusoleku kohta, et teenuse osutamist võib alustada enne taganemistähtaja lõppu ja et nõusoleku andmisega kaotab ta oma taganemisõiguse. Taganemisõiguse kasutamise kontekstis ei ole see tingimus asjakohane, sest tarbijat on nõuetekohaselt teavitatud ja ta on andnud oma nõusoleku taganemisõiguse kaotamise kohta. Seetõttu tuleks see artikli 14 lõike 4 punktist b välja jätta, et tagada muu hulgas järjepidevus artikli 16 punktiga m, milles on sätestatud erand taganemisõiguse kasutamisest digitaalse infosu puhul.
- (38) Tehnoloogia arengu tõttu tuleb direktiivi 2011/83/EL artikli 6 lõike 1 punktis c esitatud sidevahendite loetelust välja jätta viide faksinumbriks, sest faksi kasutatakse harva ja see sidevahend on laias laastus aegunud. Lisaks sellele peaksid kauplejad olema võimelised pakkuma alternatiivina e-posti aadressile muid vahendeid, mille abil tarbijatega veebis suhelda, näiteks veebivorme ja -vestlusi, eeldusel et sellised alternatiivsed meetmed võimaldavad tarbijal säilitada suhtluse sisu püsival andmekandjal samamoodi nagu e-kirju. Direktiivi I lisa „Teave taganemisõiguse kasutamise kohta“ tuleks vastavalt sellele muudatusele kohandada.
- (39) Käesoleva direktiiviga muudetavatesse õigusaktidesse tuleks lisada hulk täiendavaid muudatusi erinormide kohaldamise selgitamiseks.
- (40) Direktiivi 2005/29/EÜ I lisa punkti 11, millega keelustatakse toote varjatud reklaamimiseks reklaamiga mitteseostatavate tekstide kasutamine meedias, tuleks kohandada, selgitamaks, et samasugust keeldu kohaldatakse ka juhul, kui kaupleja annab tarbijale teavet veebiotsingu vastuseks saadud otsingutulemuste vormis.
- (41) Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 16 on tagatud vabadus tegeleda ettevõtlusega kooskõlas liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavadega. Samas võib silmatorkavalt erineva koostise või erinevate omadustega toodete turustamine eri liikmesriikides identsete toodete pähe tarbijaid eksitada ja panna nad tegema tehinguotsust, mida nad muul juhul ei teeks.
- (42) Sellist tava võib seega pidada direktiiviga 2005/29/EÜ vastuolus olevaks tavaks, kui asjaomaseid elemente on juhtumipõhiselt hinnatud. Selleks et aidata liikmesriikide tarbijakaitse- ja toiduametitel kehtivaid õigusakte hõlpsamini kohaldada, on komisjoni

26. septembri 2017. aasta teatises, „milles käsitletakse ELi toidu- ja tarbijakaitsealaste õigusnormide kohaldamist toodete kvaliteedierinevuse suhtes – Toiduained“,⁴⁶ esitatud juhised kehtivate ELi normide kohaldamise kohta toiduainete kvaliteedierinevuse juhtumite korral. Seoses sellega töötab komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus praegu välja ühist lähenemisviisi toiduaineid võrdlevate uuringute tegemisele.

- (43) Õigusaktide kohaldamisel saadud kogemused on siiski näidanud, et ilma selgitavate säteteta ei pruugi tarbijatele, kauplejatele ja liikmesriikide pädevatele ametiasutustele olla selge, missugused kaubandustavad võivad olla direktiiviga 2005/29/EÜ vastuolus. Seetõttu tuleks direktiivi 2005/29/EÜ muuta, et tagada nii kauplejatele kui ka täitevasutustele õiguskindlus ja reguleerida sõnaselgelt olukorda, kus toodet turustatakse identsena tootega, mis on käibel mitmes teises liikmesriigis, ehkki neil toodetel on silmatorkavalt erinev koostis või erinevad omadused. Kooskõlas direktiiviga peaksid pädevad ametiasutused selliseid tavaid hindama ja käsitlema juhtumipõhiselt. Hindamisel peaks pädev ametiasutus võtma arvesse seda, kas tarbijad suudavad selliseid tooteid kergesti eristada, samuti kaupleja õigust kohandada sama kaubamärgi tooteid erinevatele geograafilistele turgudele õiguspärastel põhjustel, milleks on näiteks toorainete kättesaadavus või sesoonsus, kindlad tarbijaeelistused või vabatahtlikud strateegiad, mille eesmärk on parandada juurdepääsu tervislikule täisväärtuslikule toidule, ning kaupleja õigust pakkuda sama kaubamärgi tooteid erinevatel geograafilistel turgudel eri kaalu või mahuga pakendites.
- (44) Ehkki väljaspool ärruume toimuvaks müügiks kasutatakse õiguspäraseid ja hästi toimivaid kanaleid, nagu müük poodides või muudes müügikohtades ja kaugmüük, võivad mõned muud, eriti agressiivsed või eksitavad turustamistavad, näiteks tarbija küllastamine tema enda kodus ilma tarbija eelneva nõusolekuta või müügi eesmärgil korraldatavad väljasõidud, asetada tarbija surve alla ja sundida teda ostma kaupa, mida ta muidu ei ostaks, ja/või ostma kaupa ülemäära kõrge hinnaga ning selle eest kohe maksma. Sellised tavad on sageli suunatud eakatele inimestele ja teistele haavatavatele tarbijatele. Mõned liikmesriigid käsitlevad selliseid tavaid ebasoovitavatenä ja peavad vajalikuks piirata direktiivis 2011/83/EL määratletud väljaspool ärruume toimuva müügi teatavaid vorme ja aspekte, näiteks toote agressiivset ja eksitavat turustamist või müüki, mis toimub tarbija kodu soovimatu küllastamise või müügi eesmärgil korraldatavate väljasõitude kaudu, tuues piiramise põhjuseks avaliku korra kaitse või tarbijate eraelu austamise vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklile 7. Kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega ja selleks et hõlbustada täitmise tagamist, tuleks seetõttu selgitada, et direktiiviga 2005/29/EÜ ei võeta liikmesriikidelt vabadust kehtestada, ilma et neil oleks tarvis konkreetset tava iga juhtumi korral eraldi hinnata, korda, millega kaitstakse tarbijate õigustatud huve seoses soovimatute küllastustega, mida kaupleja teeb nende koju, et pakkuda või müüa oma tooteid, või seoses kaupleja korraldatavate väljasõitudega, mille eesmärk on reklaamida või müüa tarbijatele oma kaupa või saavutada selline tulemus, kui sellise korra kehtestamine on õigustatud avaliku korra või tarbijate eraelu kaitsega. Sellised sätted peaksid olema proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad. Liikmesriikidelt tuleks nõuda, et nad teataksid komisjonile mis tahes siseriiklikest õigusnormidest, mille nad on sellega seoses vastu võtnud, et komisjon saaks teha selle teabe kättesaadavaks kõigile huvitatud isikutele ning jälgida selliste meetmete proportsionaalsust ja seaduslikkust.

⁴⁶ C(2017) 6532.

- (45) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide kohta⁴⁷ on liikmesriigid võtnud kohustuse lisada põhjendatud juhtudel ülevõtmismeetmeid käsitlevatele teadetele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi komponentide ja ülevõtvate siseriiklike õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et selliste dokumentide edastamine on põhjendatud.
- (46) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt ajakohastada tarbijakaitset käsitlevaid õigusakte ja tagada paremini nende täitmine, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda probleemi liiduülese olemuse tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi 2005/29/EÜ muudatused

Direktiivi 2005/29/EÜ muudetakse järgmiselt.

(1) Artiklit 3 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„Käesoleva direktiiviga ei takistata liikmesriikidel võtta vastu sätteid, millega kaitstakse tarbijate õigustatud huve seoses agressiivsete või eksitavate turustus- või müügitavadega, mis seisnevad selles, et ettevõtja külastab tarbijat vastu tema tahtmist tema kodus või korraldab väljasõite, eesmärgiga reklaamida või müüa tarbijatele kaupa, eeldusel et sellised sätted on õigustatud avaliku korra või eraelu kaitse vajadusega.“;

b) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„Liikmesriigid teatavad komisjonile viivitamata lõike 5 alusel kohaldatud siseriiklikest sätetest ja kõigist hilisematest muudatustest. Komisjon teeb selle teabe tarbijatele ja ettevõtjatele spetsiaalsel veebisaidil hõlpsasti kättesaadavaks.“.

(2) Artikli 6 lõikesse 2 lisatakse punkt c:

„c) toote turustamist identsena sama tootega, mida turustatakse mitmes teises liikmesriigis, juhul kui neil toodetel on silmatorkavalt erinev koostis või erinevad omadused.“.

(3) Artikli 7 lõike 4 punkt d asendatakse järgmisega:

⁴⁷ ELT C 369, 17.12.2011, lk 14.

„d) maksmise, kohaletoimetamise ja täitmise kord, kui see erineb ametialase hoolikuse nõuetest;“.

(4) Lisatakse artikkel 11a:

„Artikkel 11a

Kahju heastamine

1. Lisaks artiklis 11 sätestatud nõudele tagada piisavad ja tõhusad meetmed direktiivi sätete järgimiseks peavad liikmesriigid tagama, et ebaausa kaubandustava tõttu kahju kannatanud tarbijatele oleksid kättesaadavad ka lepingulised ja lepinguvälised õiguskaitsevahendid, mille abil oleks kooskõlas siseriiklike õigusaktidega võimalik kõrvaldada kõik sellise tava tagajärjed.

2. Lepingulised õiguskaitsevahendid peavad hõlmama vähemalt tarbija võimalust leping ühepoolselt lõpetada.

3. Lepinguvälised õiguskaitsevahendid peavad hõlmama vähemalt tarbija võimalust saada kannatatud kahju eest hüvitist.“.

(5) Artikkel 13 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 13

Karistused

1. Liikmesriigid sätestavad eeskirjad karistuste kohta, mida kohaldatakse käesoleva direktiivi kohaselt vastu võetud siseriiklike normide rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada nende karistuste rakendamine. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

2. Liikmesriigid tagavad, et haldusasutused või kohtud võtavad karistuse ja selle määra üle otsustades asjakohasel juhul nõuetekohaselt arvesse järgmisi kriteeriume:

- (a) rikkumise laad, raskusaste ja kestus või selle ajaline mõju;
- (b) mõjutatud tarbijate arv, sealhulgas teise liikmesriigi (teiste liikmesriikide) mõjutatud tarbijate arv;
- (c) meetmed, mille ettevõtja on võtnud tarbijate kantud kahju leevendamiseks või heastamiseks;
- (d) rikkumise tahtlik või tahtmatu iseloom, kui see on asjakohane;
- (e) ettevõtja toime pandud varasemad rikkumised;
- (f) rikkumisest ettevõtjale tulenenud finantskasu või rikkumise abil välditud kahju;

(g) juhtumi asjaolude suhtes kohaldatavad mis tahes muud raskendavad või kergendavad tegurid.

3. Kui karistuseks määratakse rahatrahv, tuleb selle summa kindlaksmääramisel arvesse võtta rikkumise eest vastutava ettevõtja aastakäivet ja puhaskasumit ning mis tahes trahve, mis on käesoleva direktiivi samasuguste või muud laadi rikkumiste eest ettevõtjale määratud teistes liikmesriikides.

4. Liikmesriigid tagavad, et karistused, mis on ette nähtud laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste eest määruse (EL) 2017/2394 tähenduses, hõlmavad võimalust määrata trahve, mille maksimumsuurus on vähemalt 4 % ettevõtja aastakäibest asjaomases liikmesriigis või asjaomastes liikmesriikides.

5. Liikmesriigid võtavad trahvidest saadud tulu jaotamisel arvesse tarbijate üldist huvi.

6. Liikmesriigid teatavad karistuste kohta sätestatud eeskirjadest komisjonile hiljemalt [direktiivi ülevõtmise kuupäev] ning teavitavad teda viivitamata sätete igast järgnevast muudatusest.“

(6) I lisa punkt 11 asendatakse järgmisega:

„11. Toote reklaamimiseks reklaamiga mitteseostatavate tekstide kasutamine meedias või teabe edastamine tarbija veebiotsingu vastuste hulgas, kui ettevõtja on maksnud reklaami eest, ilma tarbijale sellest sisu, otsingutulemuste, selgelt eristatava kujutise või heli kaudu selgelt teada andmata (reklaamtekst; tasuline reastamine või tasuline lisamine). See ei piira direktiivi 2010/13/EL⁴⁸ kohaldamist.“

Artikkel 2

Direktiivi 2011/83/EL muudatused

Direktiivi 2011/83/EL muudetakse järgmiselt.

(7) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

(a) lisatakse punkt 4a:

„4a) „isikuandmed“ – isikuandmed, nagu need on määratletud määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 1;“;

(b) punkt 6 asendatakse järgmisega:

⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) (ELT L 95, 15.4.2010, lk 1).

„6) „teenusleping“ – leping, välja arvatud müügileping, mille kohaselt kaupleja osutab või kohustub osutama tarbijale teenust ning tarbija maksab või kohustub maksma selle hinna. Mõiste „teenused“ hõlmab ka digitaalteenuseid ja mõiste „teenusleping“ ka digitaalteenuse lepingut;“;

(c) punkt 11 asendatakse järgmisega:

„11) „digitaalne infosisu“ – andmed, mis on toodetud ja edastatud digitaalsel kujul, sealhulgas videofailid, audiofailid, rakendused, digimängud ja mis tahes muu tarkvara;“;

(d) lisatakse järgmised punktid:

„16) „sellise digitaalse sisu üleandmise leping, mida ei anta üle füüsilisel andmekandjal“ – leping, mille kohaselt annab kaupleja tarbijale üle või kohustub tarbijale üle andma konkreetse digitaalse infosisu ja tarbija maksab või kohustub maksma selle hinna. See mõiste hõlmab ka lepinguid, mille kohaselt annab tarbija või kohustub tarbija andma kaupleja käsutusse oma isikuandmed, välja arvatud juhul, kui kaupleja töötleb tarbija antud isikuandmeid ainult digitaalse infosisu üleandmise eesmärgil või selleks, et täita tema kui kaupleja suhtes kohalduvaid õiguslikke nõudeid, ega töötle neid andmeid ühelgi muul eesmärgil;

17) „digitaalteenus“ – a) teenus, mis võimaldab tarbijal luua, töödelda või salvestada digitaalseid andmeid või neile ligi pääseda, või b) teenus, mis võimaldab tarbija ja muude teenusekasutajate poolt üles laaditud või loodud digitaalseid andmeid jagada või tekitada nendega mis tahes muu interaktsioon, sealhulgas video- ja helifailide jagamine ja muu failide hostimine, tekstitöötlus ning pilvandmetöötluse keskkonnas ja sotsiaalmeedias pakutavad mängud;

18) „digitaalteenuse leping“ – leping, mille kohaselt kaupleja osutab või kohustub osutama tarbijale digitaalteenust ning tarbija maksab või kohustub maksma selle hinna. See mõiste hõlmab ka lepinguid, mille kohaselt annab tarbija või kohustub tarbija andma kaupleja käsutusse oma isikuandmed, välja arvatud juhul, kui kaupleja töötleb tarbija antud isikuandmeid ainult digitaalteenuse osutamise eesmärgil või selleks, et täita tema kui kaupleja suhtes kohalduvaid õiguslikke nõudeid, ega töötle neid andmeid ühelgi muul eesmärgil;

19) „internetipõhine kauplemiskoht“ – teenuseosutaja, kes võimaldab tarbijatel sõlmida kauplejate ja teiste tarbijatega veebilepinguid internetipõhise kauplemiskoha internetipõhise kasutajaliidese kaudu;

20) „internetipõhine kasutajaliides“ – internetipõhine kasutajaliides, nagu see on määratletud määruse (EL) 2018/302 artikli 2 punktis 16.“.

(8) Artikli 5 lõikes 1 asendatakse punktid g ja h järgmistega:

„g) kui see on asjakohane, digitaalse infosisu ja digitaalteenuste funktsioonid, sealhulgas sobivate tehniliste kaitsemeetmete kasutamine;

h) kui see on asjakohane, digitaalse infosisu ja digitaalteenuste asjakohane koostalitlusvõime riist- ja tarkvaraga, mis on kauplejale teada või mille puhul võib põhjendatult eeldada, et ta seda teab.“.

(9) Artikli 6 lõikes 1 asendatakse punktid c, r ja s järgmistega:

„c) kaupleja asukoha aadress, samuti kaupleja telefoninumber, e-posti aadress või muud veebipõhise suhtlemise vahendid, mis võimaldavad tarbijal kauplejaga kiiresti ühendust võtta ja temaga tõhusalt suhelda ning kauplejaga toimunud suhtluse sisu püsival andmekandjal säilitada. Kui see on asjakohane, peab kaupleja andma ka selle kaupleja aadressi ja nime, kelle nimel ta tegutseb;

r) kui see on asjakohane, digitaalse infosisu ja digitaalteenuste funktsioonid, sealhulgas sobivate tehniliste kaitsemeetmete kasutamine;

s) kui see on asjakohane, digitaalse infosisu ja digitaalteenuste asjakohane koostalitlusvõime riist- ja tarkvaraga, mis on kauplejale teada või mille puhul võib põhjendatult eeldada, et ta seda teab.“.

(10) Lisatakse artikkel 6a:

„Artikkel 6a

Täiendavad teavitamisnõuded internetipõhiste kauplemiskohtade kaudu sõlmitud lepingute puhul

Enne tarbija sidumist kauglepingu või vastava pakkumisega internetipõhise kauplemiskoha kaudu esitab internetipõhine kauplemiskoht järgmise täiendava teabe:

- (a) tarbijale internetipõhises kauplemiskohas tema otsingu tulemusena esitatavate pakumiste järjestamise peamised parameetrid;
- (b) teave selle kohta, kas kaupu, teenuseid või digitaalset infosisu pakkuv kolmas isik on kaupleja või mitte (see teave esitatakse vastavalt deklaratsioonile, mille kõnealune kolmas isik on internetipõhisele kauplemiskohale esitanud);
- (c) teave selle kohta, kas sõlmitava lepingu raames kohaldatakse liidu tarbijakaitsealastest õigusaktidest tulenevaid tarbijaõigusi; ning
- (d) juhul kui leping sõlmitakse kauplejaga, siis milline kaupleja vastutab asjaomase lepingu raames liidu tarbijakaitsealastest õigusaktidest tulenevate tarbijaõiguste kohaldamise tagamise eest. Selle nõudega ei mõjutata internetipõhise kauplemiskoha võimalikku vastutust lepingu konkreetsete aspektide eest.“.

(11) Artikli 7 lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Kui tarbija soovib, et teenuste osutamine või vee, gaasi või elektri tarnimine, kui neid ei panda müüki piiratud mahus või kindlaksmääratud koguses, või kaugkütmine algab artikli 9 lõikes 2 ettenähtud taganemistähtjal,

ning kui lepinguga on tarbijale kehtestatud maksmiskohustus, nõuab kaupleja tarbijalt eelnevalt püsival andmekandjal sõnaselget taotlust.“.

(12) Artiklit 8 muudetakse järgmiselt:

(a) lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. Kui leping sõlmitakse kaugsidevahendi abil, mis esitab piiranguid teabe esitamise ruumile või ajale, esitab kaupleja enne sellise lepingu sõlmimist konkreetse kaugsidevahendi teel vähemalt lepingueelse teabe kauba või teenuse põhiomaduste, kaupleja isiku, koguhinna, taganemisõiguse ja lepingu kestuse kohta ning juhul, kui leping on tähtajatu, lepingu lõpetamise tingimused vastavalt artikli 6 lõike 1 punktidele a, b, e, h ja o, välja arvatud punktis h osutatud, I lisa B osas esitatud taganemisteate näidisvormi. Artikli 6 lõikes 1 osutatud muu teabe esitab kaupleja asjakohasel viisil vastavalt käesoleva artikli lõikele 1.“;

(b) lõige 8 asendatakse järgmisega:

„8. Kui tarbija soovib, et teenuste osutamine või vee, gaasi või elektri tarnimine, kui neid ei panda müüki piiratud mahus või kindlaksmääratud koguses, või kaugkütmine algab artikli 9 lõikes 2 ettenähtud taganemistähtajal, ning kui lepinguga on tarbijale kehtestatud maksmiskohustus, nõuab kaupleja tarbijalt eelnevalt sõnaselget taotlust.“.

(13) Artiklit 13 muudetakse järgmiselt:

(a) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Välja arvatud juhul, kui kaupleja on müügilepingu puhul teinud ettepaneku kaubale ise järele tulla, võib kaupleja viivitada tagasimaksetega seni, kuni ta on kauba tagasi saanud.“;

(b) lisatakse järgmised lõiked:

„4. Tarbija isikuandmete suhtes täidab kaupleja määruse (EL) 2016/679 alusel kohaldatavaid kohustusi.

5. Seoses digitaalse infosisuga, mille tarbija on kauplejalt saanud digitaalset infosisu või digitaalteenuseid kasutades üles laadinud või loonud, ja sel määral, mil see ei sisalda isikuandmeid, täidab kaupleja kohustusi ja võib kasutada õigusi, mis sisalduvad [digitaalse sisu direktiivis].“.

(14) Artiklit 14 muudetakse järgmiselt:

(1) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„Pärast lepingu lõpetamist hoidub tarbija digitaalse infosisu või digitaalteenuse kasutamisest ja selle kolmandatele isikutele kättesaadavaks tegemisest.“;

(2) lõike 4 punkti b muudetakse järgmiselt:

(a) alapunkti ii muudetakse järgmiselt:

„ii) tarbija ei ole kinnitanud asjaolu, et nõusoleku andmisega kaotab ta oma taganemisõiguse.“;

(b) alapunkt iii jäetakse välja.

(15) Artiklit 16 muudetakse järgmiselt:

(a) punkt a asendatakse järgmisega:

„a) teenuslepingutega, kui teenus on täielikult osutatud ja selle osutamine on alanud tarbija eelneval sõnaselgel nõusolekul;“;

(2) punkt m asendatakse järgmisega:

„m) sellise digitaalse sisu üleandmise lepinguga, mida ei anta üle füüsilisel andmekandjal, juhul kui lepingu täitmine on alanud, kui lepinguga on tarbijale kehtestatud maksmiskohustus ning kui tarbija on eelnevalt andnud sõnaselge nõusoleku alustada lepingu täitmist enne taganemistähtaja lõppu ja kinnitanud asjaolu, et ta seeläbi kaotab oma taganemisõiguse;“;

(3) lisatakse järgmine punkt:

„n) tarnitud kaubaga, mida tarbija on taganemistähtaja jooksul käsitsenud muul moel, kui see on vajalik kauba olemuses, omadustes ja toimimises veendumiseks.“.

(16) Artikkel 24 asendatakse järgmisega:

„Karistused

1. Liikmesriigid sätestavad eeskirjad karistuste kohta, mida kohaldatakse käesoleva direktiivi kohaselt vastu võetud siseriiklike normide rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada nende karistuste rakendamine. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

2. Liikmesriigid tagavad, et haldusasutused või kohtud võtavad karistuse ja selle määra üle otsustades asjakohasel juhul nõuetekohaselt arvesse järgmisi kriteeriume:

(a) rikkumise laad, raskusaste ja kestus või selle ajaline mõju;

(b) mõjutatud tarbijate arv, sealhulgas teise liikmesriigi (teiste liikmesriikide) mõjutatud tarbijate arv;

(c) meetmed, mille kaupleja on võtnud tarbijate kantud kahju leevendamiseks või heastamiseks;

(d) rikkumise tahtlik või tahtmatu iseloom, kui see on asjakohane;

(e) kaupleja toime pandud varasemad rikkumised;

- (f) rikkumisest kauplejale tulenenud finantskasu või rikkumise abil välditud kahju;
- (g) juhtumi asjaolude suhtes kohaldatavad mis tahes muud raskendavad või kergendavad tegurid.

3. Kui karistuseks määratakse rahatrahv, tuleb selle summa kindlaksmääramisel arvesse võtta rikkumise eest vastutava kaupleja aastakäivet ja puhaskasumit ning mis tahes trahve, mis on käesoleva direktiivi samasuguste või muud laadi rikkumiste eest kauplejale määratud teistes liikmesriikides.

4. Liikmesriigid tagavad, et karistused, mis on ette nähtud laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste eest määruse (EL) 2017/2394 tähenduses, hõlmavad võimalust määrata trahve, mille maksimumsuurus on vähemalt 4 % kaupleja aastakäibest asjaomases liikmesriigis või asjaomastes liikmesriikides.

5. Liikmesriigid võtavad trahvidest saadud tulu jaotamisel arvesse tarbijate üldist huvi.

6. Liikmesriigid teatavad karistuste kohta sätestatud eeskirjadest komisjonile hiljemalt [direktiivi ülevõtmise kuupäev] ning samuti teatavad nad komisjonile viivitamata sätete igast järgnevast muudatusest.“

(17) I lisa muudetakse järgmiselt:

(1) A osa muudetakse järgmiselt:

(a) A osa pealkirja „Taganemisõigus“ all asendatakse kolmas lõik järgmisega:

„Taganemisõiguse kasutamiseks peate meid teavitama [2] oma otsusest taganeda käesolevast lepingust ühemõttelise avaldusega (nt posti või e-postiga saadetud kiri). Te võite selleks kasutada lisatud taganemisteate näidisvormi, kuid see ei ole kohustuslik. [3]“;

(b) pealkirja „Täitmisjuhend“ all asendatakse punkt 2 järgmisega:

„[2.] Palun kandke siia oma nimi, aadress ja telefoninumber või e-posti aadress.“;

(c) pealkirja „Täitmisjuhend“ all asendatakse punkt 4 järgmisega:

„[4.] Müügilepingu puhul, kui te ei ole teinud ettepanekut kaubale taganemise korral ise järele tulla, lisage järgmine tekst: „Me võime viivitada tagasimaksetega seni, kuni oleme kauba tagasi saanud.“.“;

(d) pealkirja „Täitmisjuhend“ alt jäetakse välja punkti 5 alapunkt c.

(2) B osa esimene taane asendatakse järgmisega:

„Kellele: [kaupleja kannab siia oma nime, aadressi ning olemasolu korral e-posti aadressi]:“.

Artikkel 3

Direktiivi 93/13/EÜ muudatused

Direktiivi 93/13/EMÜ muudetakse järgmiselt.

Lisatakse artikkel 8b:

„Artikkel 8b

1. Liikmesriigid sätestavad eeskirjad karistuste kohta, mida kohaldatakse käesoleva direktiivi kohaselt vastu võetud siseriiklike normide rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada nende karistuste rakendamine. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

2. Liikmesriigid tagavad, et haldusasutused või kohtud võtavad karistuse ja selle määra üle otsustades asjakohasel juhul nõuetekohaselt arvesse järgmisi kriteeriume:

- (b) rikkumise laad, raskusaste ja kestus või selle ajaline mõju;
- (c) mõjutatud tarbijate arv, sealhulgas teise liikmesriigi (teiste liikmesriikide) mõjutatud tarbijate arv;
- (d) meetmed, mille kaupleja on võtnud tarbijate kantud kahju leevendamiseks või heastamiseks;
- (e) rikkumise tahtlik või tahtmatu iseloom, kui see on asjakohane;
- (f) kaupleja toime pandud varasemad rikkumised;
- (g) rikkumisest kauplejale tulenenud finantskasu või rikkumise abil välditud kahju;
- (h) juhtumi asjaolude suhtes kohaldatavad mis tahes muud raskendavad või kergendavad tegurid.

3. Kui karistuseks määratakse rahatrahv, tuleb selle summa kindlaksmääramisel arvesse võtta rikkumise eest vastutava kaupleja aastakäivet ja puhaskasumit ning mis tahes trahve, mis on käesoleva direktiivi samasuguste või muud laadi rikkumiste eest kauplejale määratud teistes liikmesriikides.

4. Liikmesriigid tagavad, et karistused, mis on ette nähtud laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste eest määruse (EL) 2017/2394 tähenduses, hõlmavad võimalust määrata trahve, mille maksimumsuurus on vähemalt 4 % kaupleja aastakäibest asjaomases liikmesriigis või asjaomastes liikmesriikides.

5. Liikmesriigid võtavad trahvidest saadud tulu jaotamisel arvesse tarbijate üldist huvi.

6. Liikmesriigid teatavad karistuste kohta sätestatud eeskirjadest komisjonile hiljemalt [direktiivi ülevõtmise kuupäev] ning samuti teatavad nad komisjonile viivitamata sätete igast järgnevast muudatusest.“

Artikkel 4

Direktiivi 98/6/EÜ muudatused

Direktiivi 98/6/EÜ muudetakse järgmiselt.

Artikkel 8 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 8

1. Liikmesriigid sätestavad eeskirjad karistuste kohta, mida kohaldatakse käesoleva direktiivi kohaselt vastu võetud siseriiklike normide rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada nende karistuste rakendamine. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

2. Liikmesriigid tagavad, et haldusasutused või kohtud võtavad karistuse ja selle määra üle otsustades asjakohasel juhul nõuetekohaselt arvesse järgmisi kriteeriume:

- (i) rikkumise laad, raskusaste ja kestus või selle ajaline mõju;
- (j) mõjutatud tarbijate arv, sealhulgas teise liikmesriigi (teiste liikmesriikide) mõjutatud tarbijate arv;
- (k) meetmed, mille ettevõtja on võtnud tarbijate kantud kahju leevendamiseks või heastamiseks;
- (l) rikkumise tahtlik või tahtmatu iseloom, kui see on asjakohane;
- (m) ettevõtja toime pandud varasemad rikkumised;
- (n) rikkumisest ettevõtjale tulenenud finantskasu või rikkumise abil välditud kahju;
- (o) juhtumi asjaolude suhtes kohaldatavad mis tahes muud raskendavad või kergendavad tegurid.

3. Kui karistuseks määratakse rahaträhv, tuleb selle summa kindlaksmääramisel arvesse võtta rikkumise eest vastutava ettevõtja aastakäivet ja puhaskasumit ning mis tahes trahve, mis on käesoleva direktiivi samasuguste või muud laadi rikkumiste eest ettevõtjale määratud teistes liikmesriikides.

4. Liikmesriigid tagavad, et karistused, mis on ette nähtud laiaulatuslike rikkumiste ja liidu mõõtmega laiaulatuslike rikkumiste eest määruse (EL) 2017/2394 tähenduses, hõlmavad võimalust määrata trahve, mille maksimumsuurus on vähemalt 4 % ettevõtja aastakäibest asjaomases liikmesriigis või asjaomastes liikmesriikides.

5. Liikmesriigid võtavad trahvidest saadud tulu jaotamisel arvesse tarbijate üldist huvi.

6. Liikmesriigid teatavad karistuste kohta sätestatud eeskirjadest komisjonile hiljemalt [direktiivi ülevõtmise kuupäev] ning samuti teatavad nad komisjonile viivitamata sätete igast järgnevast muudatusest.“

Artikkel 5

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid võtavad vastu ja avaldavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 18 kuud pärast direktiivi vastuvõtmist. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Liikmesriigid hakkavad neid norme kohaldama 6 kuud pärast direktiivi ülevõtmise tähtaega.

Kui liikmesriigid kõnealused normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse normidesse või nende normide ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetavate põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 6

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 7

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*